

Rostra Economica

nummer 262 | jaargang 52 | november 2006

Een periodiek van Studievereniging Sefa

Toekomst van Nederland.nl

Congres- en verkiezingseditie

De partijprogramma's in het kort

Negen hoogleraren over de uitdagingen van Nederland

Ad Scheepbouwer: 'Ik mis een plan voor de toekomst.'

Robbert Dijkgraaf: 'We worden links en rechts ingehaald.'

Politici in de marge

Extra columns

ADV ERNST & YOUNG

Keuzes...

Op het moment van schrijven is de verkiezingsstrijd net losgebarsten. Het eerste verkiezingsdebat is geweest, de eerste tweestrijd achter de rug. Daar gaat het tenslotte allemaal om in deze verkiezingen. Bos of Balkenende. Gaan we voor de premier die vorig jaar nog het laagste vertrouwenscijfer in een premier ooit noteerde, of de constant zwalkende tv-politicus Bos. Mag het CDA het afmaken met de VVD of komt er toch dat door velen begeerde linkse kabinet? Of belanden Bos en Balkenende nu wel bij elkaar in bed?

De Tweede Kamer is met verkiezingsreces en politici trekken het land in om te laten zien aan de burger dat ze werkelijk heel betrokken zijn. Vier jaar geleden zat Nederland in diepe politieke crisis, als we de analyses later in de media moesten geloven. Pim Fortuyn, hij mag wel weer eens genoemd worden, bracht de onderbuikgevoelens van het volk naar boven: het ging niet goed met Nederland. De paarse kabinetten moffelden de echte problemen van Nederland onder het tapijt. Het ging volledig verkeerd met de integratie van allochtonen, de gezondheidszorg abominabel en de bureaucratie vierde hoogtij. Het vertrouwen van de burger in de politiek daalde tot een nulpunt. Er was een omslag nodig, een revolte, de politiek moest dichterbij de burger komen.

Welke thema's spelen nu eigenlijk nog een rol in deze verkiezingen? Volgens Ad Scheepbouwer, CEO van KPN, zijn er helemaal geen thema's deze verkiezingen. Het gaat puur om de machtsvraag. Het thema integratie, hoofdpunt vier jaar geleden, lijkt wel te worden doodgezwegen, hoewel Wilders en Pastors hun uiterste best doen de burger weer te mobiliseren. Helaas voor hen: de kiezer lijkt het onderwerp zat te zijn. De gezondheidszorg kent een nieuw zorgstelsel, tot tevredenheid van de meeste partijen. Maar gelukkig: de bureaucratie is de afgelopen jaren weer toegenomen. Meer ambtenaren. De meeste partijen snijden daarom flink in het ambtenarenapparaat voor de broodnodige miljarden. Cadeautjes zijn tenslotte wel weer eens welkom. Een belastingverlaging hier, wat extra onderwijs daar, een paar miljard in de gezondheidszorg erbij, de kinderbijslag flink omhoog. Vervolgens schiet het CPB heel wat gaten in deze prachtige bezuinigingen. Weg cadeautjes. Het moet toch echt allemaal ergens van betaald worden.

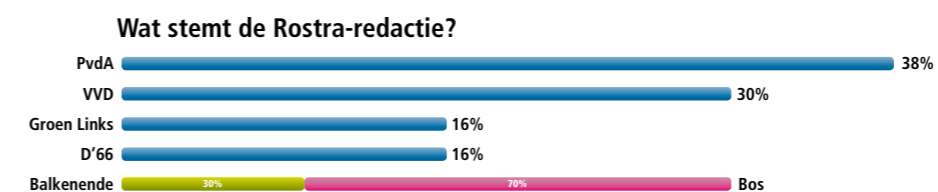
Het CPB stelt echter wel dat de partijen allemaal andere keuzes maken. Bij elke partij kiest u voor een andere maatschappij in de toekomst. Maar welke wordt dat dan? En waar zouden we in ieder geval aan moeten werken? Onderwijs, zeggen vrijwel alle economen in dit blad. Investeren in onderwijs levert veel rendement op, dit valt alleen niet te meten. Maar zeker ook het vmbo moet niet vergeten worden. We gaan terug naar de basis: mensen moeten weer een vak leren.

Verder veel genoemd: de vergrijzing. Hoe verdelen we de lasten evenwichtig over alle generaties? Is de vergrijzing wel een probleem? (Marcel van Dam) of misschien wel het enige probleem? Vele vragen en weinig antwoorden.

Dan de machtsvraag, wat zeggen de door ons ondervraagde economen over de volgende premier. Vier noemen Bos, drie Balkenende en twee hebben een afkeer van beiden. Drie stemmen PvdA, twee CDA, een stemt vol overtuiging VVD en een stemt helemaal niet. Om onpartijdig te blijven. De rest stemt 'ergens in het midden.' Eigenlijk niet anders dan de rest van Nederland. Ook de redactie stemt veelal in het midden. (zie onder)

Voor u ligt hij dan: een echte bewaardeditie van Rostra Economica. Elke dag een paar pagina's lezen in deze editie geeft u inzicht in de keuzes waar u voor staat op 22 november. En daarna. Want voor een mooie toekomst van Nederland moeten we vooruit durven kijken. Blijven investeren en innoveren. Ook na de verkiezingen. Kom daarom op 12 december naar het Rostra Congres om mee te praten over de toekomst van Nederland. Voor een uitgebreide analyse over de keuzes voor de lange termijn. Een constante zoektocht naar de juiste weg, die ons naar een prachtig aards paradijs moet leiden.

Robert Kusters
Hoofdredacteur Rostra Economica
www.toekomstvannederland.nl

Colofon

Hoofdredacteur
Robert Kusters
Ralf Welkers

Eindredacteur
Judith Groen
Linda Ossendrijver
Anne-Marieke Visser

Redactie
Melle Bijlsma
Justin van der Bruggen
Aimee Kaandorp
Nadine Ketel
Damien Morgenstond
Maaik Oenes
Dennis Schoenmakers

Met medewerking van:
Prof. Dr. R. van der Ploeg
Arwen Josemans

Fotografie
Tim Posthumus Meyjes

Columnist
Prof. Dr. A. Boot

Cartoons
Arend van Dam

Vormgeving
Yvin Hei

Adreswijzigingen
Studentenadministratie
Binnengasthuisstraat 9
1012 ZA Amsterdam

Jaarabonnement
5 nummers voor 15 euro

Voor reacties, brieven en open sollicitaties is de redactie te bereiken op:
Kamer E0.02
Roetersstraat 11
1018 WB Amsterdam
Telefoon: 020 5254024
Email: rostra@gmail.com

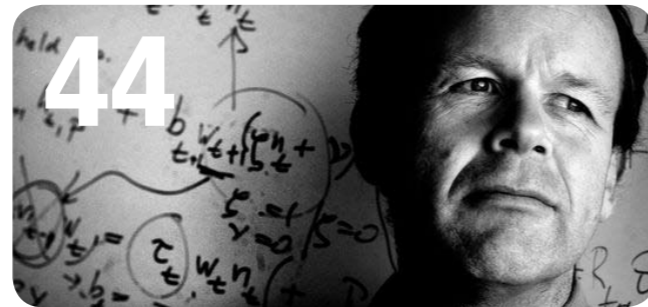
Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming van de redactie of de externe auteur overgenomen worden. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van ingezonden stukken en behoudt zich het recht voor deze in te korten.

Oplage
3700

Advertenties
BDO CampsObers
Booz Allen Hamilton
Ernst & Young
De Nederlandsche Bank
KPMG
NIBC
PricewaterhouseCoopers
RostraCongres (2x)
The Boston Consulting Group

Tarieven op aanvraag verkrijgbaar:
Ter attentie van Acquisiteur
Sefa: Stef Mellema
Telefoon: 020 5254024
Email: externezaken@sefa.nl

Zet- en drukwerk
Thieme Media, Amsterdam

Negen economen, negen meningen >

Een aantal maanden geleden besloot de redactie van Rostra Economica een verkiezingseditie te maken. Als uitgangspunt kozen we ervoor los te willen komen van de gebruikelijke verkiezingsretoriek. We prikten drie belangrijke thema's voor de toekomst van Nederland: onderwijs, vergrijzing en de kernpeilers van de economie. Deze thema's wilden we extra uitdiepen door experts te raadplegen via interviews en door extra artikelen en columns te publiceren.

We benaderden 12 belangrijke Nederlandse economen aan de FEB en daarbuiten, waarvan er negen tijd wilden en konden vrijmaken. We vroegen hen hun visie op bovengenoemde thema's te geven en de kabinetten Balkenende te evalueren. Door het gehele blad heen vindt u hun kritische uitspraken. Een duidelijke lijn komt er niet uit. Wat was het fijn geweest als de wetenschappers wel op een lijn zaten wat betreft het te voeren beleid. Over een ding zijn ze het echter wel eens: Nederland moet duidelijke keuzes gaan maken!

10 Arnoud Boot, *autoriteit op het gebied van financiële markten*: 'We moeten consistent voor langere tijd een bepaalde lijn volgen.'

16 G.W.J.M. Kampschöer, *fiscaal economisch genie*: 'De voorsprong die Nederland had is er niet meer.'

18 Rick van der Ploeg, *intellectueel met eigen denktank*, zit nu in Florence en Londen: 'Linkse agenda tijdens een rechtse tijdgeest.'

24 Bas Jacobs, *volgens Lans Bovenberg het talent van Nederland*: 'Ik geef het kabinet als totaal een 6.'

30 Sweder van Wijnbergen, *groot intellectueel en altijd spraakmakend*: 'Balkenende is volgens mij wel oprecht, maar hij begrijpt niet zo heel veel.'

36 Bart van Praag, *de jonge en talentvolle opleidingsdirecteur van Accounting & control*: 'Competenties, kunstjes en kunstjes.'

38 Roel Beetsma, *de specialist op fiscaal en monetair beleid*: 'Onderwijsuitgaven moeten meegroeien met de economie.'

44 Lans Bovenberg, *zeer gewaardeerd econoom uit Tilburg*: 'Niemand durft echte keuzes te maken.'

50 Henriëtte Maasen-van den Brink, *directeur van Scholar en interim decaan van de FEB*: 'Het vergrijzingsprobleem wordt enorm omvangrijk.'

In gesprek met Ad Scheepbouwer: CEO van KPN **6**

Op een zeer vroege ochtend sprak Rostra Economica met de CEO van telecomreus KPN, Ad Scheepbouwer. Hij zal op het Rostra-Congres op 12 december zijn visie over de toekomst van Nederland geven. Een voorproefje. 'We hebben we een maatschappij gevormd die de grauwe middelmaat propageert.'

De partijprogramma's in het kort: een overzicht **12**

Weet u nog niet op wie u gaat stemmen? U bent in goed gezelschap, 50 procent van alle kiezers weet dat nog niet. Bespaar u de tijd van het doorlezen van honderden pagina's verkiezingsprogramma's. Rostra Economica deed het werk voor u. Slechts vier pagina's met alle belangrijke standpunten.

Woningmarkt: marktspel of overheidstaak **20**

Wel of geen hypotheekrenteaftrek? Liberalisering van de huurmarkt? Huurders, woningbezitters, belastingbetalers, gebruikers van open ruimte en andere betrokkenen hebben vaak tegengestelde belangen. Het is dan ook niet verbazend dat over dit beleid een permanente maatschappelijke discussie plaatsvindt. SEO Economisch Onderzoek deed in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken een onderzoek naar de woningmarkt op langere termijn. Een samenvatting met pittige conclusies.

Vooraanstaand natuurkundige en hoeder van het onderwijs: Robbert Dijkgraaf **32**

Robbert Dijkgraaf is mathematisch fysicus en houdt zich bezig met onderzoek naar de snaartheorie. Hij werd door Harvard aangenomen als hoogleraar, maar verkoos in Nederland te blijven. Vorig jaar was Dijkgraaf te zien bij Zomergasten en in de media heeft hij zich meerdermalen kritisch uitgelaten over het onderwijsbeleid in Nederland. 'We worden links en rechts ingehaald.'

Kijk op onderwijs: voorzitter van de LSVB, Irene van den Broek **40**

Zij behartigt fulltime de belangen van Nederlandse studenten in het hoger onderwijs. Door de vervroegde verkiezingen kan zij opeens veel invloed uitoefenen op politieke partijen. Zo vertelt ze over haar voorzitterschap, de problemen en kansen voor het Nederlands hoger onderwijs en de constante lobby bij de politiek. 'Dit kabinet heeft niet veel goeds betekend voor het hoger onderwijs.'

Kijk op onderwijs: Leerrechten (deel2) **43**

In de vorige editie van de Rostra Economica stond een artikel dat informatie gaf over leerrechten. Het stuk roept bij lezing meer vragen op dan dat het daadwerkelijk antwoorden geeft, aldus voorzitter van de centrale studentenraad Arwen Josemans. Reden te meer om te zorgen dat de student alsnog de juiste informatie krijgt.

In gesprek met Marcel van Dam **46**

Marcel van Dam (68) vergaarde naamsbekendheid als het links-politieke geweten van Nederland. Hij was jarenlang actief voor de Partij van de Arbeid en acht jaar lang op de zaterdagavond te bewonderen in het door hemzelf bedachte programma 'het Lagerhuis'. Hij was zo vriendelijk om Rostra Economica te woord te staan over zijn opvallende actie om de AOW-plannen van de PvdA af te branden. 'Mensen worden al jaren bang gemaakt met verhalen over de vergrijzing.'

Column Damian Morgenstond	26
Sefa Front	28
Cartoon Arend van Dam	47
Politici in de marge	48
Verenigingen	52
FEB-flits	53
Column Arnoud Boot	54

Ad Scheepbouwer

“Ik mis een plan om van Nederland weer een uitblinkende natie te maken.”

Tekst: Robert Kusters / Foto's: Tim Posthumus Meyjes

Het is nog donker als we om 8.30 's ochtends het ruime vertrek van Scheepbouwer binnen worden gelaten. Terwijl op de achtergrond de zon door de wolken breekt bladert Scheepbouwer door wat oude edities van Rostra Economica. Dan geeft hij het startschot voor het gesprek: 'Femke Halsema? Slecht gezelschap. Maar ach, jullie zijn nog jong.'

'Er gaat heel weinig gebeuren na de verkiezingen. Het verschil tussen een VVD/CDA kabinet of een PVDA/CDA kabinet is zo marginaal. Bij het laatste zal je wat extra aandacht krijgen voor de minder bedeelde in de samenleving en bij een VVD/CDA kabinet zal er meer aandacht zijn voor ondernemend Nederland. Veel meer opties zijn er op dit moment toch niet, tenzij de PVDA 50 zetels krijgt en er met de SP vandoor gaat. Verder kan een van de kleine partijen, zoals de ChristenUnie wellicht nog een rol spelen. Maar die willen daar toch wat voor terug in de ethische sfeer. Daar wil de PVDA noch het CDA aan meewerken.'

Welke thema's spelen nu een rol in de verkiezingsstrijd?

'Er zijn eigenlijk niet zoveel thema's. Het lijkt meer een wedstrijd tussen de PvdA en CDA. Het gaat erom wie de baas wordt en wie mag dus het kabinet vormen. Ik vind dat Nederland veel meer ambitie zou moeten hebben. Mensen die er boven uitsteken moeten we zien als successen. Dat begint al op de lagere school. Als je hier een tien hebt dan moet je dat wegmoffelen met de boodschap dat je toch eigenlijk niet zo goed je best had gedaan. In Nederland hebben we een maatschappij gevormd die de grauwe middelmaat propageert. Alleen voetballers ontsnappen aan deze repressie.'

In het onderwijs moeten we de sterren vieren. Scholen zouden er een eer in moeten scheppen om zoveel mogelijk mensen af te leveren voor het gymnasium. Ik zit in een schoolbestuur en ik stelde ooit eens voor om leraren die bovengemiddeld veel leerlingen naar Gymnasium of VWO laten gaan ook beter te belonen. De mensen keken me aan alsof ze water zagen branden, alsof ik een barbaar was. Op de universiteit gaat dat net zo. Het is niet zo dat mensen met tienden als eerste in aanmerking komen. Wat mij betreft gaan eerst alle tienden de universitaire poort door, dan de negens en dan de achten en dan is het vol. De rest gaat maar naar een normale universiteit,

die komen dan niet op de prestigieuze opleidingen.'

Sommigen beweren dat Nederlandse universiteiten geen absolute top afleveren maar wel gemiddeld een hele hoge standaard hebben.

'Het verschil wordt altijd gemaakt door de top. Het zal wel zo zijn dat wij gemiddeld een 6,7 scoren en de VS een 6,1. Dat maakt het verschil niet in de samenleving, dat doen de briljante mensen. Die moeten alle kansen krijgen. Waarom zou het zo zijn dat na de oorlog praktisch alle succesvolle bedrijven uit Amerika komen? Na de oorlog is er in Europa geen Philips, Shell

“We hebben overal een regeling voor en dat noemen we sociaal”

of Unilever meer ontstaan. In de VS heb je Microsoft, Cisco en Google. Dat heeft iets te maken met een omgeving waarin mensen kansen krijgen en daarin ook gestimuleerd worden.'

Zelf heeft u geen universitaire opleiding genoten en toch veel bereikt.

'Dat is waar. Dat blijft ook mogelijk, hier in Nederland en in andere landen. Maar dat is toch de langste en moeilijkste weg. Op je zestiende van school om te gaan werken is niet bepaald de snelste manier om veel te bereiken. Met het vwo en gymnasium gaat het redelijk goed, met uitzondering van de bètavakken. Op lagere niveau's is het echt een drama. Waar leert een jongere, die goed met zijn handen is nu nog loodgieteren of timmeren? Het vmbo is echt een wangedrocht. Vroeger was dat een gerichte school. Mensen die nu van het vmbo komen kunnen eigenlijk nog niets zonder eerst een mbo gedaan te hebben. Maar tussen het vmbo en het mbo raken we tienduizenden leerlingen kwijt. Die kunnen ze niet meer vinden. Al die jongeren kunnen nu geen werk vinden.'

Kunnen we geen talenten uit het buitenland halen?

'Ja, maar het moet ook aantrekkelijk zijn voor talenten om hier te komen werken. Nederland is niet erg aantrekkelijk voor buitenlanders. Het heeft een moeilijke taal en geen uitgaansleven waar je wat aan hebt. Het theater is bijvoorbeeld niet toegankelijk vanwege de taal. Het klimaat is ook niet geweldig en we hebben hier weinig natuurschoon. We zouden hier moeten hebben van andere dingen. In London, New York of Parijs gebeurt veel meer. Dat trekt mensen aan. Hier gebeurt onvoldoende. We hebben wel de kern van de reclamewereld in Amsterdam en een beetje in de internet-creatieve hoek. Dat is mooi. Nu de rest nog.'

De regering wil zo graag dat we een kennis-economie zijn.

'Tja, vier jaar geleden zijn ze gestart met het innovatieplatform. Die hebben nog niets bereikt en dat vinden ze volgens mij

zelf ook. Er zit onvoldoende schwing in. Ik vind dat de 'sense of urgency' onvoldoende is. De regering is eigenlijk bijzonder somber over wat er aan komt in Nederland in de komende tien jaar. Maar wat doen we er dan aan? Dan wordt het stil. We moeten oppassen dat we niet in plaats van een kennisinventief land een land worden waar meer talent uitgaat dan erin komt. Degenen die hier dan overblijven moeten dan genoeg nemen met een mindere economie. De SP en GroenLinks zetten het liefst een kaasstolp over Nederland om vervolgens alles beter te verdelen. Dat is volgens hen het walhalla. Volgens mij is dat dodelijk voor een land.'

Hoe groot is volgens u het probleem van de vergrijzing?

'Tja, het is volgens mij een probleem voor de komende 25 jaar om door te komen. Het is een hobbel die je goed moet registreren. Maar het gaat vanzelf weer over. Het grootste probleem blijft toch de gezondheidszorg. Hoe zorgen we fysiek voor voldoende mensen aan het bed? Hoe gaan we die mensen zoveel mogelijk ➔

vervangen door middelen zoals breedbandverbindingen? Mensen moeten artsen op afstand kunnen raadplegen, dat zal een deel van de last wegnemen. De vergrijzing is erg duur. Je zou als overheid alvast een beetje kunnen gaan sparen, zodat het niet allemaal door jullie generatie betaald hoeft te worden. Het doet er niet zoveel toe hoe je dat doet. Maar we komen die vergrijzing wel door. Financieel gezien is het wegvalven van de baten van aardgas een veel groter probleem. Hoe gaan we dat geld vervangen? Dat is geen eenmalige hobbeld, maar een zwart gat.'

Hoeveel uur werkt u zelf eigenlijk?

'Dat valt heel erg mee. Als je dingen leuk vind dat tel je ook niet hoe lang je ergens mee bezig bent. Morgenmiddag ga ik

"Afen toe slapen ze even een paar uurtjes op een matras naast hun bureau."

golfen met een oude vriend en in het weekend werk ik misschien wel. Je bent zeven dagen per week beschikbaar, maar je werkt niet zeven dagen per week. Ik kan voor een groot deel mijn eigen tijd indelen. Je hebt veel mensen in het bedrijfsleven die zeggen dat ze 80 of 100 uur werken. Maar ik ga ook wel eens naar Ajax-Arsenal met relaties. Als je dat werken gaat noemen dan ben je heel lang bezig. Al met al heb ik een heel plezierig leven met weinig stress.'

Werken er veel jongeren bij KPN?

'KPN is heel divers. Maar eigenlijk maakt

het me niet uit wie er werkt. Who cares? Of het Chinezen zijn, of mannen of vrouwen. Dat is volstrekt niet belangrijk. KPN is een belangrijk onderdeel van de Nederlandse economie. Als het daar slecht mee gaat dan merken wij dat. Als de kinderen slecht onderwijs krijgen dan hebben wij daar op den duur last van. Daarom hebben wij alle scholen gratis internet gegeven. Het is behalve heel handig in het onderwijs ook in ons belang dat kinderen daar mee vertrouwd zijn dan willen ze later ook een internetverbinding.'

Er loopt een discussie over anoniem solliciteren...

'Tja, je moet alles doen wat voorkomt dat mensen op grond van hun postcode en naam geweigerd worden. Daar moet je vanaf. Ik hoop dat dat niet gebeurt bij KPN,

maar daar durf ik mijn hand niet voor in het vuur te steken. Het zou belachelijk zijn. Je weet dat Almubar uit Amsterdam-west waarschijnlijk geen autochtone Nederlander is, maar waarom zou dat geen goede ingenieur zijn?'

Op postcode selecteren?

'Je postcode is natuurlijk net zo indicatief als een naam. Mensen die in Amsterdam-West wonen en een originele Nederlandse naam hebben kunnen helaas maar beter hun naam vermelden. Of het adres van hun moeder gebruiken.'

U bent in Amsterdam-West bezig met een project voor probleemjongeren. Wat is uw rol daarin?

'Dat is een project van het ministerie van Sociale zaken en de gemeente. Mijn rol is om als buitenstaander de haalbaarheid te beoordelen. We hebben een aantal realistische doelstellingen geformuleerd. We willen een aantal honderd jongeren aan een baan helpen. Dat doen we op de manier waarop we dat bij KPN ook doen. We hebben hier een mobiliteitscentrum dat voor mensen die KPN verlaten een nieuwe baan zoekt. De score is onwaarschijnlijk hoog, bijna negentig procent vindt een andere baan buiten KPN. Met dat project gaan we naar werkgevers toe en vragen hun wat voor mensen ze zoeken.

Er is vraag genoeg, alleen ze zoeken wel mensen met bepaalde competenties. Vervolgens gaan we naar een aantal duizend werkloze jongeren Deze jongeren doen allemaal een assessment om te kijken of hun competenties in de buurt komen van wat werkgevers vragen. Vervolgens brengen we degenen waarbij dat zo is bij bedrijven om het een jaar samen te proberen. Ik kan door mijn netwerk gelukkig door een paar lagen heen breken om dat voor elkaar te krijgen. Bedrijven willen in principe wel meewerken, alleen onderin de bedrijven bestaat toch vaak een soort huivering. Misschien vanwege slechte ervaringen uit het verleden. Maar het kan niet zo zijn dat we een proletariaat krijgen dat gewoon maar thuis blijft zitten. Daar krijg je echt gedonder mee.

In de Verenigde Staten zijn immigranten gevierde mensen. Bijna iedereen is daar zelf immigrant geweest. Ze werken hard en dat vinden ze ook fijn daar. Als mensen werken dan leren ze de taal en de cultuur. Hier in Europa hebben we allemaal immigranten binnengehaald en die in een flat met allemaal andere immigranten gezet. Die mensen hoeven niet te gaan werken omdat ze een beetje geld krijgen. Die zijn toch een beetje bang omdat ze de taal niet beheersen en voor slechts honderd euro meer moeten gaan werken als postbode.'

Moeten we dat keihard aanpakken?

'Dat is een politieke zaak. In de Verenigde Staten krijg je geen geld als je niet werkt. Klaar. Daar werkt dat. Je moet wel uitkijken dat je dat niet voor weerlozen doet.

Maar 98 procent is gewoon weerbaar en die moeten gewoon aan de slag. Wij hebben een versterkte maatschappij, vol met regels. Arbeid is niet flexibel. Het ontslagrecht hebben we in 1945 overgenomen van de Duitsers. We worden als een schorpioen in de klem genomen aan de boven- en onderkant. Aan de onderkant beconcurreren de lagelonenlanden ons. China levert 650.000 ingenieurs per jaar af, die voor de helft van het geld twee keer zo hard werken. Hoe lang denk je dat onze 2000 ingenieurs dat volhouden?

We moeten dus een plan maken. Er moet fantastisch onderwijs zijn. We moeten ervoor zorgen dat iedereen wil werken en wil blijven werken. We moeten ervoor zorgen dat degenen die uitblinken ook ver kunnen komen en eventueel veel geld kunnen verdienen. Dan creëer je een economie die gaat groeien. Maar dat heeft consequenties voor de verzorgingsstaat en voor de verhoudingen in de Nederlandse samenleving. Als je niets verandert dan zal onze relatieve welvaartspositie langzaam afbrokkelen. Omdat er in andere landen meer gebeurt.'

Wat zijn de consequenties van de concurrentie aan de bovenkant?

'KPN bestaat 125 jaar en we werken al heel lang samen met Ericsson, Siemens en Nokia. Nu hebben nu een heel groot contract met Huawei, een Chinese fabrikant. Dat is voor ons een geweldige ervaring. Zij doen dat voor een onwaarschijnlijke prijs.'

Hoe laag was die prijs?

'Ik denk niet dat we dat bekend maken, maar het is spectaculair laag. De mensen bij Ericsson schrikken zich het Lazarus. Het zet hun hele businessmodel op sprongen. Daar kunnen zij gewoon niet voor leveren. Die Chinezen hebben naast ons kantoor hun eigen kantoorruimte gehuurd en werken daar zo'n 7 dagen per week, 24 uur per dag. Af en toe slapen ze even een paar uurtjes op een matras naast hun bureau. In China en India heb je wel de mentaliteit die je na de oorlog in Europa ook had. Een 'can do' en winmentaliteit. Dat is voor heel veel industrieën in Nederland heel bedreigend.'

Waar gaat deze ontwikkeling naar toe?

'Die Chinezen leveren aan ons. Dat is heel prettig, want alle prijzen dalen nu. De

kabelbedrijven beconcurreren ons nu, Microsoft, Google. Dat is prima. Je krijgt een veel meer concurrerende wereld, waarin alles heel snel gaat. Iedereen zijn baan staat elke dag ter discussie. Het is heel verleidelijk om ingenieurs uit China voor je te laten werken en de IT in India onder te brengen. De statische maatschappij is echt voorbij. Nederland moet een nieuwe plaats onder zon vinden. Wat willen we bereiken? Dat gaat niet vanzelf. Als we zo doorgaan, gaat het niet goed.'

Willen wij wel een maatschappij waarin we ook op onze matras naast onze computer slapen?

'Dat weet ik niet. Dat is een keuze. Voor mij staat vast dat we naar een nieuwe arbeidrelatie toe gaan. Daarin vormt iedereen zijn eigen eenmansbedrijf. Iedereen zorgt er zelf voor dat hij genoeg bagage heeft. Iemand werkt nu bijvoorbeeld bij KPN, maar kan op een gegeven moment daar niet meer terecht. Die krijgt een bepaald bedrag voor zijn vertrek. Hij is dan verantwoordelijk voor zijn eigen ontwikkeling en zorgt er zelf voor dat hij op elk moment overal in de wereld weer verder kan.

We kunnen niet meer zeggen dat we voor twintig jaar werk voor iemand hebben. Er komt een veel dynamischere maatschappij. We leven nu toch in een wurggreep. Iemand ontslaan is heel lastig. Daardoor nemen bedrijven minder mensen aan in vaste dienst. Een veel socialere maatschappij ontstaat als je dat versoepelt. Dan nemen bedrijven niet alleen mensen van 25 in dienst, maar ook van 55.'

Is het dan niet te gemakkelijk voor bedrijven om mensen te lozen als dat uitkomt?

'Ik heb jaren in de Verenigde Staten en Engeland gewoond. De praktijk wijst uit dat dat niet zo is. Misschien bij kleinere bedrijven, maar niet bij normale grotere bedrijven. In de Verenigde Staten is men socialer voor mensen dan hier. In Nederland is het zo dat als je als timmerman last van je arm krijgt, je niet meer kan werken. Je kan immers niet meer timmeren. In de Verenigde Staten zoeken ze dan gewoon een andere baan voor je. Hier flikkeren we ze gewoon de WAO in. We hebben overal een regeling voor en dat noemen we sociaal. Maar het is asociaal, want je gooit mensen de maatschappij uit. Ik wil het niet romantiseren, maar gewone, normale bedrijven in de

Verenigde Staten gaan heel keurig met hun personeel om. Het komt dan alleen niet voort uit rechten van een werknemer maar vanuit een sociaal gevoel.'

Is er genoeg gesneden in de kabinetten Balkenende?

'Er is in de kabinetten Balkenende meer gebeurd dan in een heleboel andere kabinetten. Er is op sociaal-economisch gebied een turn-around geweest. De gezondheidszorg is aangepakt. Er is alleen weinig visie geweest over hoe we naar de toekomst van Nederland moeten kijken en wat we moeten doen om daar te komen. Ik mis een plan om van Nederland weer een uitblinkende natie te maken. Een maatschappij waarin mensen willen winnen wordt een leukere maatschappij, dan een waarin misschien iets beter verdeeld is. Dat is zo saai.'

RostraCongres

Ad Scheepbouwer opent op 12 december aanstaande het Rostra-Congres 2006 met een lezing over de Toekomst van Nederland. Jij kan er ook bij zijn: surf naar www.toekomstvanederland.nl of zie het artikel op bladzijde 29 voor meer informatie.

Naam: Ad Scheepbouwer
Opleiding: Avondopleiding boekhouden
Functie: CEO KPN, voorzitter RVT aantal ziekenhuizen
Stemde vorige verkiezingen: VVD
Onderbelichte thema's in verkiezingen: 'Er zijn eigenlijk helemaal geen thema's deze verkiezingen.'
Hypotheekrente aftrek ja/nee?
Bos of Balkenende: Balkenende. 'Ik heb van Bos heel weinig gehoord over hoe we nieuwe koeke moeten maken.'
Stemt nu: 'Mijn voorkeur gaat uit naar een absolute meerderheid voor de VVD, maar misschien stem ik nu strategisch CDA.'

“We moeten **consistent** voor langere tijd een bepaalde lijn volgen.”

Tekst: Ralf Welkers

‘Op het gebied van onderwijs moet zeker iets gebeuren. Er zijn grote veranderingen in de maatschappij: in veel landen staat de financiering onder druk door het terugtrekken van overheden. Er zijn drie uitdagingen te onderscheiden. In de eerste plaats moet er meer geld uit de private sector worden aangetrokken om internationaal mee te kunnen doen met universitair onderwijs. Daarnaast is er een imago-verandering met betrekking tot het lerarenberoep nodig, het primair en middelbaar onderwijs is goed, maar er moet voor worden gezorgd dit te consolideren door het attractiever te maken om in deze sector te werken. De derde uitdaging is het beroeps onderwijs. De verandering naar het VMBO heeft ervoor gezorgd dat kennis erg belangrijk is, terwijl het om de maatschappij draaiend te houden vakmanschap noodzakelijk is. Ook hier is een imago-probleem, zowel op het gebied van leraren als in de opvatting dat het tweederangsonderwijs is. De oplossingen voor deze problemen zijn moeilijk, omdat ze zijn ingebakken in de maatschappij. De overheid moet dus consistent voor langere tijd een bepaalde lijn volgen in termen van management, geld, kwaliteit leraren en de aansluiting tussen opleiding en bedrijfsleven. Dit vereist een lange adem.

Wanneer we het over de economie hebben, moeten we allereerst accepteren dat we als overheid weinig (goede) invloed hebben op de economie, dus terughoudendheid is belangrijk. Definieer heel nadrukkelijk waar je als overheid noodzakelijk bent en waar je af moet blijven. Ook hier is het van belang dat er een consistent beleid in de tijd wordt gevoerd. Als je bijvoorbeeld ondernemerschap wilt bevorderen, hebben acties waarbij je fiscale of financiële steun geeft geen zin, je zult het makkelijker moeten maken en aangeven waar het verandert. Ook hier is het imago-probleem van belang, als een maatschappij niet gewend is om ondernemend te zijn, kun je dit niet

zomaar veranderen. Van oudsher zijn we een ondernemend volk, dus het moet kunnen, maar er zal een cultuurverandering voor nodig zijn! Ik denk dat we een ongelooflijke afkeer hebben van risico in onze maatschappij. Het zit cultureel ingebakken, maar ook in regeltjes. Een voorbeeld is de hypotheekrenteaftrek: iedereen steekt zich in de schulden, hierdoor kan niemand meer verhuizen of zijn baan verliezen, want dan zit je in de financiële problemen. Wat je dan krijgt is huisje, boompje, beestje. Concrete verworvenheden die we hebben moeten worden aangepakt. De overheid moet hierbij een consistent beleid voeren en zich ervan bewust zijn dat het in de weg zitten een groter probleem is dan te weinig doen.

Op het gebied van de verzorgingsstaat gaat het beter. Er is consensus binnen de politiek dat de verzorgingsmaatschappij een springplank moet zijn, geen vangnet. Nederland moet naar een participatiemaatschappij. Je hebt een vangnet nodig voor mensen die niet goed kunnen werken, dat is logisch in een fatsoenlijke maatschappij. Het gaat er echter om dat je mensen die wel kunnen werken uit het vangnet houdt.

Een maatregel zou kunnen zijn om mensen onder de, laten we zeggen, 27 jaar geen vangnet te geven. Dit zou betekenen dat iedereen moet werken, ook al is dit werk onder het niveau. Jonge mensen moeten de flexibiliteit hebben om iets aan hun situatie te veranderen. Anders is dit voor mensen met kinderen, die zijn nu eenmaal minder flexibel en moeten wel opgevangen worden. De participatiemaatschappij moet voor iedereen gelden, dus moet een algemene regel haalbaar zijn voor bijna iedereen.

De toekomstige maatschappij is een maatschappij waar mensen in- en uitstromen, waar nieuwe activiteiten beginnen en oude worden afgebouwd. Een maatschappij

heeft insiders en outsiders. Traditioneel lag alles vast, insiders hadden alles te zeggen. Dit kan niet meer: het is heel belangrijk dat insiders outsiders niet in de weg zitten, een voorbeeld is dat we het makkelijker moeten maken voor nieuwe ondernemers. Dit geldt ook voor immigranten: als we er niet in slagen om immigratie om te zetten in een kracht in plaats van een liability, kunnen we de Nederlandse economie nooit vernieuwen. Het enige wat de samenleving jong houdt is immigratie. Je moet deze mensen gebruiken als ‘agents of change’ om een dynamische economie te houden. Anders zullen wij een toeristrentrepleister worden. Dit geldt ook voor het onderwijs, we moeten buitenlandse studenten aantrekken om mee te blijven spelen in de wereld. In Amerika gebeurt dit al, hier zorgen universiteiten ervoor dat migranten worden binnengezogen. Dit geeft economische kracht aan het land.’ **RE**

Naam: Arnoud Boot (46)
Opleiding: MA-economics, MA-business, MBA and PhD
Functie en specialisme: Professor of Corporate Finance and Financial Markets
Stemde vorige verkiezingen: niet
Hypotheekrenteaftrek ja/nee? Nee, moet verdwijnen, weten we allemaal
Onderbelichte thema's in verkiezingen: Insiders/outsideers
Bos/Balkenende? Bos, geen goede kwaliteit van leiders. Doe maar weer een nieuwe leider.
Stem nu? Niet. Er is geen enkele partij waar ik de overtuiging van heb dat ze op een beleid komen waar ik me meer in kan vinden dan het beleid van andere partijen. In de huidige verhoudingen heb ik geen reden om te stemmen. Daarnaast zijn er veel te veel partij economen. Als je invloed wilt hebben op beleid is het goed geen partij econoom te zijn.

DE TOEKOMST VAN NEDERLAND

ROSTRA CONGRES - 12 DECEMBER 2006

IN DEBAT MET SCHEEPBOUWER?

WWW.TOEKOMSTVANNEDERLAND.NL

MELD JE NU AAN!

Partijprogramma's

Economische peilers:

- Een lager btw-tarief voor duurzame producten
- Geen beperking hypotheekrenteaftrek.
- Meer financiële keuzevrijheid in kinderopvang en om loopbaan tijdelijk te onderbreken.
- Extra geld voor kinderbijslag en kindertoeslag.
- Snelle omschakeling van gebruik fossiele energie naar duurzame energie.
- Meer mensen tussen de 60 en 65 aan het werk.
- Geld voor banen op minimumloonniveau.
- Een 40-urige werkweek voor wie nu 36 uur werkt, uiteraard met extra loon.
- Het wegnemen gericht uitbreiden en verbeteren.

Verzorgingsstaat:

- Geen aantasting AOW.
- Afschaffen no claim.
- Meer geld voor verpleeghuizen.
- Keuzemogelijkheid bevorderen met persoonsgebonden budget in de zorg.

Onderwijs:

- Geen verhoging collegegelden.
- Keuzemogelijkheid bevorderen met leerrechten in hoger onderwijs.

Belangrijke eigen punten:

- gezonder eten en sport stimuleren, en tegelijk drugs, alcohol en tabak strenger aanpakken.
- een vrijwilligersvergoeding.
- kernwaarden van de samenleving op scholen behandelen.
- De kracht van land- en tuinbouw benutten.

Economische peilers:

- Verlaging van het maximale aftrektarief van de hypotheekrente van 52% naar 42%, voor bestaande leningen verandert niets.
- 3 dagen per week kinderopvang gratis.
- Geen nieuwe kerncentrales, uitbreiding van de huidige stimuleringsregeling duurzame energie.
- De pensioengerechtigde leeftijd van 65 jaar blijft onaangetaast. Mensen, die langer willen doorwerken, worden niet ontmoedigd of tegengewerkt.
- De overheid moet startende en kleine ondernemers meer ondersteunen en ruimte geven.
- Geen versoepeling van het ontslagrecht.

Verzorgingsstaat:

- De AOW wordt welvaartsvast gehouden en gekoppeld aan de lonen.
- Geen verandering in de WW-duur of -premie.
- Jongeren tot 27 jaar moeten naar school gaan of werk hebben.
- Vanaf 2011 stapsgewijs en naar draagkracht de financiering van de AOW uit algemene middelen vergroten.
- De nominale zorgpremie gaat fors omlaag.
- De no-claimregeling afschaffen.

Onderwijs:

- De ervaringen met het open bestel, collegegelddifferentiatie en experimenten met selectie worden goed geëvalueerd.
- De mogelijkheden voor studenten om te lenen worden verruimd.
- Universiteiten en HBO-instellingen gaan beter samenwerken, met behoud van eigen identiteit.
- Er wordt 10% extra geïnvesteerd in het ongebonden en zuiver wetenschappelijk onderzoek.
- Het bureaucratische onderwijsmanagement op HBO's en universiteiten moet flink worden afgeslankt.
- In alle bedrijven en instellingen moet minimaal één stageplaats op iedere vijftig werknemers beschikbaar worden gesteld.

Belangrijke eigen punten:

- Er komt een ombudsman waar studenten met klachten terecht kunnen over de kwaliteit en organisatie van het onderwijs.
- De liberaliseringsplannen in de huursector van het vorige kabinet worden afgewezen.
- Een snelle verbinding van het noorden met de Randstad, waarbij de voorkeur uitgaat naar een variant van de Hogesnelheidstrein.
- Geen versoepeling van het ontslagrecht.

Economische peilers:

- Alle belastingstarieven moeten met 3% worden verlaagd.
- De OZB voor huiseigenaren moet worden afgeschaft.
- Niet aan de hypotheekrenteaftrek komen.
- Kinderopvang wordt gratis, speciale wensen betaal je zelf.
- De pensioengerechtigde leeftijd blijft 65.
- De zogeheten belastingsvakantie voor starters moet worden ingesteld om het hen makkelijker te maken.

Verzorgingsstaat:

- Er wordt niet getornd aan de AOW.
- De WAO/WIA is gericht op het herintreden. Er komt een strengere herkeuringsbeleid voor mensen die na 1 juli 1954 zijn geboren.
- Er moet zo min mogelijk gebruik worden gemaakt van de WW verzekering.
- Onder de 27 jaar is er geen bijstand. Jongeren kunnen leren of werken.
- De WW verzekering moet worden gehalveerd van 39 naar 18 maanden. Wel moet hij in de eerste drie maanden omhoog, tot 80% van het laatst verdiende loon.
- De no-claim moet blijven bestaan.

Onderwijs:

- Nederlandse universiteiten moeten kunnen concurreren op onderwijs.
- Collegegelddifferentiatie en selectie van studenten bevorderen.
- HBO-instellingen en universiteiten moeten de mogelijkheid krijgen tot privatisering.
- Ondernemerschap op school moet worden gestimuleerd. Ook moeten universiteiten samen werken met het bedrijfsleven voor innovatie en toponderzoek.

Belangrijke eigen punten:

- Er komt een minister van Veiligheid. Daaronder vallen politie, inlichtingen, terrorisme, grensbewaking, crisisbeheersing, rampenbestrijding en Openbaar Ministerie.
- Schiphol moet worden geprivatiseerd. Het kan groeien door bijvoorbeeld start en landingsbanen in de zee te plaatsten of extra landwinning aan de kust van Zuid-Holland.
- De Zalmnorm moet worden doorgezet. Ofwel, financiële meevallers moeten worden gebruikt om de staatsschuld af te lossen.

Economische peilers:

- In de komende kabinetsperiode wordt de hypotheekrenteaftrek zowel gegarandeerd, als gemaximeerd.
- Goede kinderopvang is een basisvoorziening en wordt gratis.
- De pensioengerechtigde leeftijd blijft 65 jaar en vervroegd uit-treden blijft mogelijk.
- Kleine ondernemers en starters krijgen extra ondersteuning.
- Mensen die aan het werk gaan voor een inkomen op of net boven het minimumloon, krijgen een werkbonus.
- Het sociaal minimum wordt in 4 jaar met 10% verhoogd.
- De arbeidstijd wordt niet verlengd naar 40 uur.
- De ontslagbescherming voor werknemers blijft intact.

Verzorgingsstaat:

- De AOW wordt welvaartsvast.
- Verscherpte keuringseisen WAO worden herbeoordeeld.
- Meer investeringen worden gedaan in preventie en bestrijding van sociaal-economische gezondheidsverschillen.
- De no-claim in de gezondheidszorg wordt afgeschaft, evenals de bijdrage in de thuiszorg.
- De marktwerking in de zorg wordt gestopt.

Onderwijs:

- De overheid investeert meer in het onderwijs en stelt heldere voorwaarden met betrekking tot de kwaliteit van het onderwijs.
- Selectie voor topopleidingen kan niet op basis van collegegeld-differentiatie, wel op basis van kwaliteit.
- De aanvullende beurs voor studenten wordt flink verhoogd.
- Meer investeringen worden gedaan in onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek.

Belangrijke eigen punten:

- Mensen boven de 65 jaar kunnen gratis gebruik maken van het openbaar vervoer.
- Er komt een staatssecretaris voor ouderen.
- Niemand die werkt voor de publieke zaak gaat meer verdienen dan de minister-president.
- Elke jongere tot 23 jaar moet leren óf werken. ➔

GROENLINKS

Economische peilers:

- Het belastingtarief voor mensen die meer dan 100.000 Euro per jaar verdienen moet omhoog.
- Hypotheekrenteaftrek moet geleidelijk worden aangepast. Het moet weer voor de laag en midden inkomers worden.
- Kinderopvang moet gratis worden om vrouwenarbeidsparticipatie te vergroten.
- Financieel gezien moet het voor startende ondernemers makkelijker gemaakt worden.
- Er moet een structureel overschot op de begroting worden gecreëerd door niet te veel te bezuinigen in laag conjunctuur en niet te veel uit te geven in hoog conjunctuur.

Verzorgingsstaat:

- Rijke ouderen moeten meebetalen aan de AOW, het moet dus gefiscaliseerd worden.
- De WAO/WIA moet met 10% omhoog. Ook migranten moeten hier recht op krijgen
- Werkgevers moeten financiële prikkels krijgen om de WW verzekering niet als 'dumppek' voor oudere werknemers te zien.
- WW omhoog naar 90% in het eerste half jaar en 80% in het tweede half jaar.
- De no-claimregeling in de zorgverzekering moet worden afgeschaft.

Onderwijs:

- Studietoelagen moeten omhoog.
- Geen marktwerking in het onderwijs.
- Ontmoedigen van selectie aan de poort en collegegelddifferentiatie.
- Leraren beter betalen en werkdruk verminderen.

Belangrijke eigen punten:

- Dierenrechten moeten worden opgenomen in de grondwet.
- Om het broeikas-effect tegen te gaan moet de kilometerheffing zo snel mogelijk worden ingevoerd.
- Schiphol moet zich gaan houden aan striktere milieugrenzen.

En verder:

- De SGP is voor een verplichte bemiddeling bij echtscheidingen.
- De PvdD wil een wettelijk verbod op methoden van doden van vissen die langdurig en pijnlijk zijn.
- De PNVV vindt dat jongeren vanaf twaalf jaar seksuele contacten mogen aangaan. Privé-bezit van kinderpornografie wordt toegestaan. Wel moet gevaarlijke seks met minderjarigen strafbaar blijven.
- EénNL en de PVV willen dat de Eerste kamer wordt afgeschaft.
- EénNL stelt voor dat drie keer plegen van een zwaar geweldsdelict levenslang betekent.
- De PVV is voor een kraakverbod.
- Het CDA wil in het onderwijs, van het vmbo tot universiteit, het keuzevak ondernemerschap invoeren.
- De PVV wil een dierenalarmnummer (113) instellen.

Economische peilers:

- Verhoging van inkomstenbelastingtarief in de eerste twee schijven.
- Op termijn vereenvoudigen van het belastingstelsel zodat er ruimte voor lagere tarieven ontstaat.
- De hypotheekrenteaftrek slechts in nieuwe gevallen beperken tot 500.000 euro.
- Geen nieuwe kerncentrales.
- Kwalitatief hoogwaardige kinderopvang toegankelijk zijn voor werkenden, vrijwilligers en studerende.
- Verdubbeling inzet milieuvriendelijke energie.
- De participatie van werknemers in de leeftijd van 55-64 jaar omhoog.
- Eigen keuze voor langere werkweek.
- Werknemers uit EU-lidstaten moeten volledig worden toegelaten.

Verzorgingsstaat:

- De komende 24 jaar de AOW-leeftijd 1 maand per jaar laten toenemen tot 67 jaar.
- Individuele pensioenregelingen mogelijk.
- De WW-uitkering bij ontslag wordt in duur beperkt, waarbij het uitgangspunt is dat vanuit een hoger beginpercentage wordt begonnen dan nu geldt.
- Persoonsgebonden budgetten zoveel mogelijk toepassen in de zorg.
- Transparantie en kostenbesparing in de zorg vergroten door een verdere liberalisering van de zorginkoopmarkt.

Onderwijs:

- Het stelsel van studiefinanciering houdt dezelfde opzet.
- Meer keuzevrijheid voor studenten.
- De universiteitspoort blijft open, iedere student moet een kans krijgen.
- De numerus fixus voor opleidingen in de medische sfeer wordt afgeschaft.
- Een master invoeren voor Hbo-studenten.
- Duurdere masteropleidingen als ze kwalitatief beter zijn.
- Bacheloropleidingen beschikbaar voor iedereen met de juiste vooropleiding.
- Jonge topwetenschappers stimuleren door betere begeleiding van Aio's en Oio's voor promotieonderzoek.
- 5 miljard structureel extra voor het gehele onderwijs.

Belangrijke eigen punten:

- Gekozen bestuurders op alle niveaus.
- Invoering van een ander kiesstelsel en het correctief en raadplegend referendum.
- Afschaffen van de exportsubsidies op Europese landbouwproducten.
- Een rookverbod in de horeca.
- Eerste kamer afschaffen.
- Euthanasie blijft keuzemogelijkheid

Economische peilers:

- 16 miljard belastingverlaging voor burgers en ondernemers.
- Onverkort handhaven hypotheekrenteaftrek.
- Bouw nieuwe kerncentrales.
- Tweede nationale luchthaven in Flevopolder of in zee.
- Meer investeren in wegen en mobiliteit: meer wegen, prioriteit bij knelpunten.

Verzorgingsstaat:

- Geen fiscalisering AOW.
- Vergroting draagvlak AOW door meer werkenden onder de 65 jaar.
- Miljard extra voor AOW'ers.
- Werken voor een uitkering.
- Belastingvrij loon voor vrijwillig werkende 65-plussers.
- Extra geld voor verpleeghuiszorg: minder bureaucratie/overhead en meer handen aan het bed.
- Nette eenpersoonskamers voor ouderen in verpleeghuizen.

Onderwijs:

- Geschiedenis en nationale identiteit prominent in het curriculum van alle scholen.
- Menselijke maat terug in onderwijs: kleinere scholen, primaat bij docenten en ouders.
- Afschaffen tweede fase/studiehuis en VMBO, herinvoering ambachts- en tuchtscholen.
- Sociale dienstverlening/maatschappelijke stage verplicht onderdeel schoolcurriculum voortgezet onderwijs.
- Handhaving artikel 23 van de Grondwet (vrijheid van onderwijs), maar moratorium van 5 jaar op nieuwe islamitische scholen.

Belangrijke eigen punten:

- Rechten van het dier in de Grondwet.
- Grenzen zo lang mogelijk dichthouden voor Oost-Europese werknemers.
- Samenwerking EU voorz. economisch, terugbrengen politieke zeggenschap naar nationale parlementen.
- Immigratiestop niet-westerse allochtonen (Marokkanen en Turken) voor 5 jaar.
- Hogere straffen voor crimineel gedrag en invoering minimumstraffen voor misdrijven en overtredingen.
- Turkije in de EU dan Nederland eruit.
- Nieuw artikel 1 van de Grondwet: christelijk/joods/humanistische cultuur moet in Nederland dominant blijven.
- Invoering districtenstelsel, gekozen burgemeester en gekozen minister-president. **RE**

Samengesteld op basis van de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen. Door Justin van der Bruggen, Nadine Ketel en Maaïke Oenes.

“De **voorsprong** die Nederland had, is er niet meer”

Tekst: Aimee Kaandorp

‘De hypotheekrenteaftrek vind ik een onderbelicht thema in de verkiezingsprogramma’s. Er wordt wel over gesproken, maar op een heel verkrampte manier. Ik heb het idee dat de VVD en het CDA er liever niet over willen praten omdat dit stemmen gaat kosten tijdens de verkiezingen. Dat is vanuit hun standpunt gezien heel logisch.

Ik ben tegen het afschaffen van de hypotheekrenteaftrek omdat het het eigenwoningbezit stimuleert en omdat ik denk dat je mensen die een huis kopen je niet in hun vertrouwen kunt schaden door ineens de hypotheekrenteaftrek af te schaffen, gegeven de situatie waarin ze de beslissing genomen hebben.

De afgelopen decennia zijn de onderwijsuitgaven in Nederland als percentage van het nationale inkomen gedaald. Dat de uitgaven gedaald zijn, zegt in principe niet zo heel veel, maar we moeten ook internationaal kijken. Over het algemeen zijn de onderwijsuitgaven in Nederland internationaal gezien niet heel hoog. De tendens om minder uit te geven dan het internationale niveau lijkt me niet verstandig. Wat betreft de salarissen van hoogleraren vind over het algemeen dat hoogleraren goed betaald krijgen, maar ik ken er genoeg die geen hoogleraar willen worden omdat ze er niet in salaris op achteruit willen gaan.

In Nederland hebben we de ouderdagvoorziening geregeld in een omslagstelsel en als aanvulling hierop kan men zelf sparen voor pensioen (verzekeringstelsel). In andere landen is de AOW geregeld als een verzekeringstelsel waarbij iedereen zelf voor het pensioen moet sparen en bestaat er geen omslagregeling. Ik denk dat we naar een kapitaaltechnisch stelsel moeten

waarbij iedereen voor zijn eigen pensioen spaart. Gezien de historie snap ik wel dat Drees destijds voor een omslagstelsel heeft gekozen, maar in beginsel is een dergelijk stelsel nooit verstandig omdat er geen spaarelement in zit. Zeker gezien de situatie waarin we nu verkeren met de toenemende vergrijzing. Langzaam maar zeker zouden wij ook over moeten gaan naar een verzekeringstelsel. Deze overgang moet plaatsvinden in een hoogconjunctuur. Momenteel verkeren we daar niet in, maar omdat we ook niet in een depressie zitten lijkt het me niet gek als we nu de eerste stapjes richting een verzekeringstelsel voor de AOW zetten.

Wat mij betreft is dienstverlening de kernpijler van de economie. Onze maatschappij leeft steeds minder op materiële productie. Wil je je nog onderscheiden, dan zul je het op het vlak van de dienstverlening moeten doen. De lagelonenlanden kunnen alles wel maken en produceren en daar valt niet tegen op te concurreren.

De VVD heeft het plan om de loonbelasting met 3% per schijf te verlagen. In principe vind ik dit een goed plan, omdat het de mensen stimuleert te werken. Als minder dan drie procent er weer door zou gaan werken, verdien je het in veelvoud terug, alleen kun je nooit precies van te voren voorspellen wat de gevolgen zijn van een belastingverlaging.

Ik denk ook dat we nu in een goede periode zitten om de belasting te verlagen. Minister Zalm heeft een aantal jaren geleden ook de belastingen verlaagd terwijl we in een hoogconjunctuur zaten. Dat heeft destijds de economie oververhit. Ik denk dat een verlaging van de belasting voor een kleine stimulans kan zorgen. Er

zit natuurlijk ook een stukje propaganda in voor de aankomende verkiezingen.

De vennootschapsbelasting in Nederland wordt ook verlaagd per 1 januari 2007.

Dit moest gebeuren omdat we anders de concurrentieslag zouden verliezen. Nederland is altijd een belangrijk vestigingsland geweest omdat we een gunstig fiscaal klimaat hebben. Dit klimaat is door andere landen gekopieerd die vervolgens de tarieven hebben verlaagd. De voorsprong die Nederland had is er niet meer en de keuze van Nederland om de vennootschapsbelasting te verlagen is min of meer gedwongen.

Ik denk dat het een ‘ratrace to the bottom’ wordt op deze manier waarin iedereen constant de tarieven verlaagt om maar concurrerend te blijven. Het zou hierbij ook het beste zijn als we in de EU naar één stelsel gaan en een vast minimumtarief handhaven, net als bij de BTW.’ **RE**

Naam: Prof. Dr. Mr. G.W.J.M. Kampschöer RA

Opleiding: Economie en Rechten

Functie en specialisme: Opleidingsdirecteur
fiscale economie

Stemde vorige verkiezingen: CDA

Onderbelichte thema's verkiezingen:
de hypotheekrenteaftrek

Bos of Balkenende: Balkenende voor zijn ideeën, Bos als persoon. Balkenende als persoon heeft te weinig charisma en is geen leider.

Stemt nu: CDA (lid van het CDA)

Hypotheekrenteaftrek: Tegen afschaffing van de hypotheekrenteaftrek

ADV NIBC

Linkse agenda tijdens een rechtse tijdsgeest

Eerder gepubliceerd op 9-9-2006.

Er heerst een rechtse tijdsgeest. Linkse partijen hebben grote groepen van de lagere middenklassen van zich vervreemd. Deze groepen stemmen steeds vaker rechts. Hebben de sociaal-democratie en GroenLinks nog wat te bieden aan politie-agent, lokettiste, reisagent, verpleegkundige, onderwijzer, vrachtwagenchauffeur en metselaar?

Linkse politici zijn voor deze groepen steeds minder herkenbaar. De meeste kamerleden zijn universitair geschoold en niet van de straat. Dat ze de wijken in moeten om te horen wat er echt leeft, is gênant en spreekt boekdelen. Onze volksvertegenwoordigers komen namelijk zelf niet uit de probleemwijken. Zonder types als oud-premier Drees of oud-staatssecretaris Jan Schaeffer van 'in geluk kan je niet wonen' lukt het niet. Dan blijven politici in de ogen van de eigen achterban wereldvreemde 'zakkenvullers'.

Links gaat ten onder aan haar eigen succes. Naarmate steeds meer mensen uit de lagere middenklassen een hogere opleiding voltooien, in goede huizen wonen en een prettige baan hebben, wordt de noodzaak van belangenverdediging door linkse politici minder.

De veracademisering van linkse politici versterkt hun individualisering en liber-tijnse gedachtegoed. Maar als bijvoorbeeld de winkels 24 uur per dag en zeven dagen per week open moeten, is dit leuk voor yuppen maar vervelend voor de winkelbediende die zondag wil voetballen en om zes uur bij het gezin aan tafel wil. Het individu vooropstellen, betekent uiteindelijk een onttakeling van het cement - het sociaal kapitaal, zoals Harvard-politico-loog Robert Putnam zou zeggen - van de samenleving.

Hierdoor wordt het belang van gezin, gemeenschap en maatschappelijk middenveld verwaarloosd. Hier hebben de

christen-democraten ontegenzeggelijk een punt. Zij zijn beter in staat geweest de ontkerkelijkt Nederlanders aan zich te binden, terwijl links onvoldoende in staat is bleek de mensen die een werkmilieu zijn ontgroeid aan zich te blijven binden. Steeds meer jonge mensen hechten aan gezin en familieband. In een wereld van toenemend terrorisme, globalisering en migratie hebben mensen meer behoefte aan een veilige thuishaven.

Een linkse agenda benadrukt zoals vandoord emancipatie, maar moet erkennen dat grote fouten zijn gemaakt met de middenschool en het zo lang mogelijk uitstellen van selectie en studiekeuzen om leerlingen zo breed mogelijk te vormen. Er is veel meer selectie in het voortgezet en het hoger onderwijs nodig om te zorgen dat de meest begaafde en gemotiveerde jonge mensen uit de lagere middenklassen naar de beste opleidingen gaan. Nu zitten er te veel ongemotiveerde, minder getalenteerde studenten uit de hogere klassen op de universiteiten.

Het studiehuis laat leerlingen te veel aan hun lot over. Dat is funest voor kinderen uit gezinnen waar leren en school minder vanzelfsprekend zijn. Veel ouders uit de traditionele linkse achterban geven daarom de voorkeur aan traditioneel en streng onderwijs voor hun kinderen, maar vinden amper gehoor bij linkse politici.

Helaas is segmentatie van het onderwijs, de woningmarkt en de arbeidsmarkt in Nederland een feit. Immers, op de woningmarkt huren vooral de lagere middenklassen en de rest koopt. Nederlanders met een Marokkaanse, Turkse of Antilliaanse afkomst vinden veel moeilijker een passende baan. Links moet vooroplopen om deze tweedeling te doorbreken.

Een linkse agenda maakt werk van solidariteit, waarbij de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. Dus als we

mensen die het vooral moeten doen met een AOW weer mee laten willen groeien in de welvaart, moet iedereen daaraan meebetalen. Dat betekent, zoals Wouter Bos terecht stelt, dat een steeds groter deel van de AOW via belastingen moet worden gefinancierd. En ook alles doen om de economie sterker te maken.

Links heeft tevens veel te winnen door te vechten voor solidariteit met toekomstige generaties. Dus de jarenlange verloeder-ing van milieu, natuur en openbare ruimte bestrijden. Hieronder hoort ook zorgen dat de woningbouwcorporaties weer een sociale agenda voeren met aandacht voor gemeenschapsvoorzieningen zoals buurthuizen, buitenschoolse opvang en wooneenheden voor bejaarden en voor daklozen. Rechtse politici laten dit alles veel te graag aan de markt over.

Dekolonisatie, rechten van asielzoekers, gezinshereniging en antidiscriminatie waren vooral thema's van hoogopgeleiden. Maar de lagere middenklassen onder-vinden de negatieve gevolgen daarvan in wijk, straat, werk en school. Burgemeester Cohen en wethouder Aboutaleb laten in Amsterdam zien dat een linkse agenda van verdraagzaamheid en gelijke kansen op een baan, huis en school, ongeacht de herkomst, vruchten afwerpt. **RE**

Copyright © 2006 Het Financieele Dagblad

Rick van der Ploeg is hoogleraar economie aan Europees Universitair Instituut te Florence en Universiteit van Amsterdam, oud-staatssecretaris van OCW van 1998 tot 2002 en vertegenwoordiger voor Nederland in het Unesco Werelderfgoedcomité.

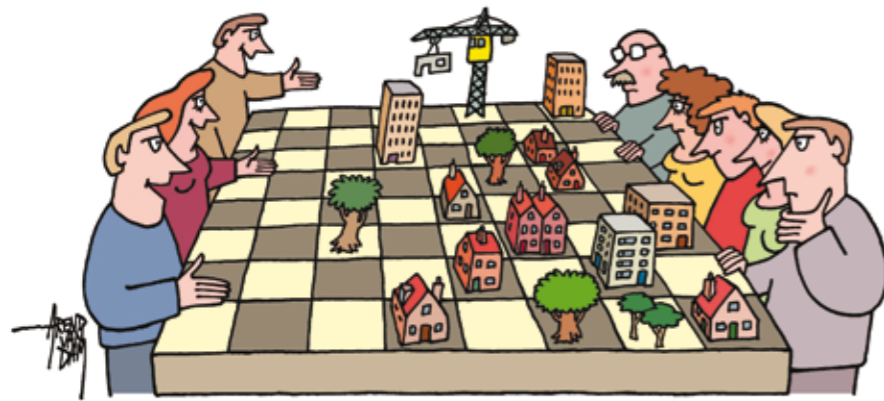
Naam: Prof. Dr. Rick van der Ploeg (50)
Opleiding: B.Sc., Ph.D. in Economics, Control Theory and Operational Research
Functie en specialisme: Hoogleraar politieke economie
Stemde vorige verkiezingen: PvdA
Hypotheekrenteaftrek ja/nee? Nee
Onderbelichte thema's in verkiezingen: Vluchtelingen, milieu, natuur, Europa
Bos/Balkenende? Bos
Stemt nu? PvdA

ADV BOOZ ALLEN HAMILTON

Woningmarkt: marktspel of overheidstaak

Tekst: Justin van der Bruggen / SEO

De overheid stuurt de woningmarkt intensief bij. Dit beleid raakt vrijwel alle Nederlanders en er zijn tientallen miljarden euro's mee gemoeid. Huurders, woningbezitters, belastingbetalers, gebruikers van open ruimte en andere betrokkenen hebben vaak tegengestelde belangen. Het is dan ook niet verbazend dat over dit beleid een permanente maatschappelijke discussie plaatsvindt. SEO Economisch Onderzoek heeft in opdracht van het ministerie van Economische Zaken een analyse uitgevoerd van de woningmarkt op langere termijn, waarin de gewenste rol van de overheid centraal staat.

Publieke belangen

Het optreden van de overheid is gericht op het borgen van publieke belangen: zaken die niet automatisch door een vrije markt worden bereikt. Volgens de 'Calculus van het publieke belang' van Teulings, Bovenberg en Van Dalen¹ zijn er publieke belangen als er complexe externe effecten optreden. Externe effecten treden op als geen rekening wordt gehouden met de nadelen of voordelen van eigen gedrag op anderen. Complexe externe effecten kenmerken zich bovendien door een groot aantal betrokkenen. In dergelijke situaties is er sprake van marktfalen. Overigens is overheidsingrijpen in deze situaties niet altijd welvaartshogend. Het is van belang dat de baten van het ingrijpen de kosten overtreffen. Zo niet, dan is het overheidsfalen groter dan het marktfalen.

Andere motieven voor overheidsingrijpen zijn herverdeling van inkomen en paternalisme. De gewenste mate van herverdeling is primair een politieke kwestie; wel

Potentieel publiek belang:	Publiek belang?	Publiek belang groot?	Woningmarktbeleid of grondbeleid nodig?
Schaalvoordelen en marktmacht			
Agglomeratievoordelen	Ja	Ja	Ja: stimuleren positieve externe effecten concentratie van bewoning
Congestienadelen	Ja	Ja	Nee: transportmarkt
Crowding externalities	Ja	Onduidelijk	Ja: tegengaan negatieve externe effecten dichtheid bebouwing
Schaalvoordelen onderhoud, renovatie	Ja	Nee	Slechts coördinatie bij grotere projecten
Marktmacht verhuurders	Onduidelijk	Waarschijnlijk beperkt	Huurbescherming afgedwongen door overheid, of zelfregulering
Externe effecten (in engere zin)			
Woningverbetering	Ja	Waarschijnlijk beperkt	Ja, subsidies renovatie en huizenbezit
Segregatie	Ja	Waarschijnlijk beperkt	Ja, ingrijpen tegen al te grote segregatie
Milieu en open ruimte	Ja	Ja	Ja: ruimtelijke ordening, belastingen
Arbeidsmobiliteit	Nee	N.v.t.	Nee
Heterogene kwaliteit			
Moeilijk waarneembare woningkwaliteit	Ja	Nee	Beperkt (eisen, rechten en plichten)
Risicoselectie	Nee	N.v.t.	Ja, indien risicosolidariteit wenselijk

Tabel 1: Potentiële publieke belangen op de woningmarkt.

¹ De 'Calculus van het publieke belang' betekent dat een afweging dient te worden gemaakt tussen de baten en kosten van het corrigeren van marktfalen door overheidsingrijpen versus het laten voortbestaan van marktfalen.

zijn sommige vormen van herverdeling efficiënter dan andere. Paternalisme veronderstelt dat de betrokkenen (bijvoorbeeld huurders, kopers) hun eigen belangen niet goed kunnen behartigen; dit blijkt in de praktijk moeilijk aan te tonen. Daarom gaat het rapport vooral over complexe externe effecten.

Er zijn drie hoofdsoorten complexe externe effecten: schaaffecten en marktmacht; externe effecten in engere zin; en asymmetrische informatie over heterogene kwaliteit. Welke van deze effecten zouden op een woningmarkt zonder overheidsingrijpen kunnen optreden?

Schaaleffecten en marktmacht

Op de woningmarkt zijn schaaffecten verbonden aan de omvang van steden en aan de dichtheid van bebouwing. Als veel mensen dicht bij elkaar wonen, worden economische voordelen geboekt in de productie (veel potentiële werknemers dichtbij) en door een groter aanbod van voorzieningen (bijvoorbeeld winkels, restaurants). Bij een grote concentratie kunnen daarentegen ook congestie en crowding externalities (bijvoorbeeld geluidhinder) optreden. Helaas is nog nauwelijks bekend hoe deze tegengestelde effecten zich tot elkaar verhouden. Daarom is er (nog) geen goede basis voor beleidsaanbevelingen rond schaaffecten op stedelijk niveau. Bij onderhoud en renovatie van panden is er op straat- en buurtniveau wel een duidelijk schaalvoordeel. Deze effecten kunnen deels door marktpartijen zelf worden gerealiseerd. In situaties met veel partijen kan gemeentelijke coördinatie gewenst zijn.

Op de huurmarkt kan marktmacht ontstaan door het hold up probleem: huurders kunnen huurverhogingen niet zomaar weigeren vanwege de kosten verbonden aan verhuizen (onder andere zoekkosten en verhuiskosten). Ook zouden huurders onvoldoende in hun huis kunnen gaan investeren uit angst dat verhuurders de vruchten van die investeringen middels huurverhoging zullen afromen. Wel optimaal is het opstellen van huurcontracten voor de volledige huurperiode in constante reële prijzen (een soort van huurbescherming). Dit betekent dat een nieuw contract voor een zittende huurder slechts verhoogd mag worden met de inflatie. Deze huurbescherming kan door de overheid

worden afgedwongen, al is het niet helemaal duidelijk of de externe effecten complex genoeg zijn: in een vrije markt zouden huurders hierover mogelijk zelfs zelf kunnen onderhandelen met verhuurders.

Externe effecten in engere zin

Onderhoud en verbetering van panden kan een positief effect hebben op de rest van de buurt of stad. Bovendien geldt dat als alle panden in een buurt verbeteren, het effect groter kan zijn. Empirische bewijzen van significante effecten zijn echter mager. Voor zover er positieve externe effecten zijn, kan er reden zijn om (groot) onderhoud en verbetering van panden te subsidiëren of voor (bescheiden) coördinatie vanuit de overheid. Ook eigen woningbezit kan positieve externe effecten hebben op de omgeving. Dit kan een reden zijn voor een (beperkte) subsidie. Daarnaast zouden er minimale eisen aan bijvoorbeeld veiligheid en geluidsisolatie kunnen zijn.

Het tegengaan van sterke segregatie lijkt een publiek belang te zijn, maar er zijn aanwijzingen dat kenmerken van individuen een belangrijker rol spelen bij sociaaleconomische uitkomsten dan de plaats waar zij wonen.

Open ruimte en natuur vormen een publiek belang, omdat ze door marktpartijen niet optimaal kunnen worden aangeboden. Het bouwen van een huis in een natuurlijke of open omgeving heeft bijvoorbeeld invloed op de belevingswaarde van anderen. Dit externe effect rechtvaardigt overheidsingrijpen, met bijvoorbeeld heffingen of rantsoenering van ruimte (ruimtelijke ordening).

Een mogelijk negatief effect van huizenbezit is minder mobiliteit op de arbeidsmarkt (lock-in effect). Daar tegenover staat meer 'job commitment'. Het is echter de vraag of dit externe effecten zijn, omdat kopers en huurders deze effecten zelf kunnen meewegen in hun keuzes. Er lijken daarom vanuit de arbeidsmarkt weinig redenen te bestaan om qua beleid voor woningbezit dan wel huur te kiezen.

Asymmetrische informatie over heterogene kwaliteit

De kwaliteit van woningen verschilt (heterogene kwaliteit) en is voor kopers en huurders niet altijd makkelijk waarneem-

baar (asymmetrische informatie). Grote problemen samenhangend met averechtselectie op de woningmarkt (leidend tot een lagere woningkwaliteit) lijken evenwel niet snel op te treden. Wel kunnen transactiekosten worden verlaagd door duidelijke rechten en plichten bij koop en huur vast te stellen, en bijvoorbeeld door minimumeisen aan moeilijk observeerbare woningkwaliteit op te leggen.

Op de huurwoningmarkt kan daarnaast risicoselectie een probleem vormen: verhuurders kunnen 'slechte risico's' – bijvoorbeeld mensen met een laag en/of onzeker inkomen – uitsluiten van huur. De overheid zou regels met betrekking tot woonruimteverdeling kunnen opstellen om de toegankelijkheid te bevorderen. Dit is geen complex extern effect maar een verdelingsvraagstuk, waarbij risicosolidariteit leidt tot herverdeling (richting 'slechte risico's').

Het huidige overheidsingrijpen

Het stimuleren van eigen woningbezit wordt tot op zekere hoogte ondersteund doordat er (beperkte) publieke belangen in het spel zijn. De omvang van de hypotheekrenteaftrek is echter veel groter dan de omvang van de publieke belangen. Uit een analyse blijkt dat de hypotheekrenteaftrek geen effectief middel vormt om woningbezit te stimuleren, omdat de aftrek de prijs van koopwoningen sterk verhoogt als het aanbod van woningen slechts in beperkte mate reageert op prijsprikkels. Hierdoor is het uiteindelijke effect op de netto woonlasten van kopers per saldo beperkt. Ook herverdeling naar lagere inkomens lijkt niet door de hypotheekrenteaftrek te worden bewerkstelligd: vooral de omvang en kwaliteit van duurdere koopwoningen wordt er door vergroot. Het belangrijkste effect van de hypotheekrenteaftrek treedt op in de arbeidsmarkt: de aftrek leidt tot hogere belastingtarieven, die zowel de werkgelegenheid als de neiging tot werken verkleinen. Dit leidt tot een aanzienlijk welvaartsverlies van naar schatting zo'n 2 miljard euro per jaar. De ruimtelijke ordening is erop gericht om woningbouw te concentreren op een beperkt aantal locaties. Ruimtelijke concentratie sluit aan bij positieve externe effecten van agglomeratie en van open ruimte en natuurgebieden. Daar staat tegenover dat de ruimtelijke

beperkingen de arbeidsmarkt minder flexibel maken, met name in de Randstad. Ook zijn de ruimtelijke beperkingen zodanig restrictief dat er hoge maatschappelijke kosten door ontstaan; tentatieve cijfers geven aan dat de woningprijzen in Amsterdam daardoor met gemiddeld 73.000,- euro worden verhoogd.

De huurprijsregulering verbetert de betaalbaarheid van woningen; het doel is het bereiken van een verdelingseffect (en mogelijk ook paternalisme). Door de regulering ontstaat echter een woningtekort, dat in een vrije markt niet zou optreden. Ook wordt een groot deel van de betaalbare woningen bezet door mensen met een hoger inkomen. Dit leidt tot wachtlijsten, bouw van te veel goedkope woningen en een minder flexibele arbeidsmarkt. Ook

aanbieders beperkt. De overheidsdoelstellingen zijn weinig geoperationaliseerd en er is weinig toezicht op de efficiëntie waarmee corporaties hun activiteiten uitvoeren. Hierdoor zijn de corporaties hybride organisaties, in een vacuüm tussen overheid en markt. Dit kan leiden tot een inefficiënte aanwending van reserves en tot hoge kosten. De woningtoewijzing leidt in de praktijk slechts in beperkte mate tot de beoogde resultaten: een groot deel van de goedkope (corporatie)woningen wordt bewoond door mensen die niet tot 'kwetsbare groepen' behoren (scheef wonen).

Hieruit kan worden geconcludeerd dat het huidige beleid verre van optimaal is vanuit een (welvaarts)economisch oogpunt. Het beleid is soms niet of weinig effectief (hypotheekrenteaftrek); de effectiviteit is

Het huidige beleid is verre van optimaal vanuit een (welvaarts)economisch oogpunt.

de huurtoeslag (voorheen: huursubsidie) heeft betaalbaar wonen als doel. Deze subsidie leidt echter ook tot meer vraag naar woningen, waardoor het woningtekort wordt vergroot. Bovendien kan de welvaart sterker worden verhoogd door een inkomensverhoging dan door een prijssubsidie, omdat inkomensverhoging mensen meer keuzemogelijkheden biedt. Tot slot wordt huurtoeslag gefinancierd uit belastingopbrengsten; de hoge belastingtarieven hebben een ongunstige invloed op met name de arbeidsmarkt.

Woningcorporaties zijn ontstaan als zelfstandige verenigingen die beter wonen bevorderen, met name voor lagere inkomens. Het gaat dus met name om verdelingseffecten, positieve externe effecten van woningverbetering en het voorkomen van crowding externalities. Ook kunnen corporaties risicoselectie voorkomen. In de loop van de vorige eeuw werden de corporaties steeds sterker ondersteund door de overheid. In de jaren negentig zijn de corporaties deels zelfstandiger gemaakt door toekomstige subsidies in één keer uit te keren (bruterings). Corporaties profiteren daarnaast van belastingvrijstellingen, garanties en specifieke subsidies. Hierdoor wordt de concurrentie met private

soms onduidelijk (corporaties); en er is sprake van ongewenste (neven)effecten op de woningmarkt (ruimtelijke beperkingen) en op de arbeidsmarkt (hypotheekrenteaftrek, huurprijsregulering, huurtoeslag). De woningmarkt en de grondmarkt worden sterk vervormd door intensieve regulering en omvangrijke (belasting)subsidies. Met name op de huurmarkt is sprake van een stapeling van beleid: corporaties, huurprijsregulering, woonruimteverdeling en huurtoeslag. De officiële doelen van dit ingrijpen sporen maar zeer ten dele met de publieke belangen. De prijs van het ingrijpen is echter zeer hoog: er treden aanzienlijke welvaartsverliezen op, met name op de arbeidsmarkt, maar ook op de woningmarkt en de grondmarkt zelf. Tegen deze achtergrond dient het huidige ingrijpen als disproportioneel en contra-productief te worden aangemerkt.

Transitie

Uit een factoranalyse van de effecten van de geschetste beleidswijzigingen blijkt dat de positieve effecten via belastingverlaging aan grote delen van de bevolking ten goede komen. De negatieve effecten treden echter bij specifieke groepen op: de versobering van de hypotheekrenteaftrek treft de huidige woningbezitters (vooral hogere

inkomens); de afschaffing van huurprijsregulering en huurtoeslag en de afslanking van corporaties raken vooral huurders met een laag inkomen. Wel is het zo dat afschaffing van huurtoeslag en afslanking van corporaties belastingverlaging 'aan de onderkant' mogelijk maken. Dit zal echter met name grote subsidieontvangers niet volledig compenseren. Daarom is een transitiepad geschetst dat deze ongunstige effecten deels wegneemt.

Huurwoningen en corporaties

Wat betreft afschaffing van huurprijsregulering is veel te zeggen voor een overgangperiode. De negatieve effecten van de afschaffing worden immers pas op termijn gecompenseerd door een groter aanbod van (eenvoudigere) huurwoningen. Daarbij verdient het aanbeveling om de jaarlijkse huurstijging bij bestaande huurcontracten te blijven maximeren (zij het op een hoger niveau dan nu), gezien genoemde 'hold up'-problemen.

Geleidelijke afschaffing van de huurtoeslag voorkomt scherpe koopkrachteffecten. Het biedt echter pas later ruimte voor belastingverlaging, tenzij de staatsschuld mag oplopen. Gedacht kan worden aan het ontzien van 'bestaande gevallen'. Er zou een overgangperiode van 15 jaar kunnen worden aangehouden, waarin de subsidie geleidelijk wordt afgebouwd.

De wijze waarop de reserves van corporaties kunnen worden 'teruggehaald', hangt af van juridische aspecten die buiten de reikwijdte van het rapport vallen. Een optie is afroming van het kapitaal van corporaties, waarna zij zonder (hoge) reserves weer de markt op gaan. Een minder ingrijpende variant is 'opting-out'; corporaties kunnen dan zelf kiezen om het stelsel van toegelaten instellingen te verlaten, waarbij zij een 'afkoopsom' betalen. Ook heffingen op reserves of huuropbrengsten zijn denkbaar. Indien deze opties niet mogelijk zouden blijken, kan worden gedacht aan verplichte opsplitsing van corporaties in een woningbedrijf en een beleggingsfonds. Voor de afslankvariant, 'opting out' en opsplitsing lijkt een eenmalige operatie op relatief korte termijn wenselijk omdat de voordelen dan eerder worden behaald.

Hypotheekrenteaftrek

Buitenlandse ervaringen met beperking van de hypotheekrenteaftrek geven aan

Woningmarktbeleid voor de toekomst

Huurwoningen

Een woningmarktbeleid voor de lange termijn dat wel aansluit bij publieke belangen bestaat voor huurwoningen uit:

- minimumeisen aan de kwaliteit van nieuwbouwwoningen en aan bestaande woningen, maar uitsluitend voor kwaliteitskenmerken die zich moeilijk laten observeren;
- een bescheiden subsidie op groot onderhoud en woningverbetering en een beperkte lokale coördinatie daarvan, bijvoorbeeld door het geven van informatie;
- minimale eisen aan ondermeer veiligheid en geluidsisolatie van woningen;
- lastenverlichting voor lage inkomens;
- regelgeving over de criteria die door verhuurders (niet) mogen worden toegepast bij het toewijzen van woningen;
- monitoring van eventuele (verdere) segregatie;
- afromen en benutten van de reserves van corporaties;
- afschaffing van huurprijsregulering en huurtoeslag;
- maximering van huurstijgingen voor bestaande contracten (zittende huurders).

Koopwoningen

Voor koopwoningen heeft beleid dat aansluit bij publieke belangen de volgende kenmerken:

- definiëren van de rechten en plichten bij verkoop van een woning, vooral wat betreft informatievoorziening over de kwaliteit en de aansprakelijkheid voor gebreken;
- een bescheiden subsidie voor woningverbetering;
- minimale eisen aan ondermeer veiligheid en geluidsisolatie van de woning;
- afschaffing van de hypotheekrenteaftrek; deze wordt vervangen door een beperkte subsidie op koopwoningen. Een dergelijke subsidie is overigens alleen effectief in combinatie met een minder restrictief grondbeleid (zie hieronder);
- afschaffing van de overdrachtsbelasting.

dat ingrepen beter niet kunnen plaatsvinden bij een hoge reële rente of tijdens een recessie. Het lijkt zinvol om bestaande woningbezitters in enige mate te ontzien, omdat zij anders grote negatieve effecten ondervinden. Te overwegen valt om wel meteen de belastingtarieven te verlagen, waardoor de staatsschuld (tijdelijk) zal oplopen. Concreet gaat het om verplaatsing van de eigen woning naar box 3, gepaard met een korting op de vermogensrendementsheffing die equivalent is met een subsidie van maximaal 10 procent op de woonlasten. Deze korting geldt ongeacht de financieringsvorm van de eigen woning. Ook voor nieuwe woningen/hypo-

theken/hypotheekverhogingen is een zekere fasering gewenst, om een plotselinge prijsdaling van woningen te voorkomen.

Grond en ruimtelijke ordening

Het versoepelen van de grondmarkt werkt faciliterend voor de andere wijzigingen die in het rapport worden geschetst. De negatieve effecten van bijvoorbeeld het liberaliseren van huren worden door meer bouwgrond verkleind. Versoepeling zal - onder gelijkblijvende andere omstandigheden - leiden tot lagere grondprijzen, lagere woningprijzen, meer huurwoningen en grotere kavels. Daar waar de beperkingen het meest

Grond

Grondbeleid dat aansluit bij publieke belangen betreft:

- versoepeling van beperkingen op het bouwen in open gebieden buiten de steden;
- regels die een al te grote woondichtheid in steden voorkomen;
- ruimtelijk beleid gericht op behoud van open ruimte, natuur e.d.

Effecten

Belangrijk is dat dit een totaalpakket aan maatregelen betreft. Onder een restrictief grondbeleid, bijvoorbeeld, zal een (beperkte) subsidie op koopwoningen voornamelijk de prijs van die woningen opdrijven, zodat de netto woonlasten niet of slechts in zeer beperkte mate afnemen. Een subsidie op koopwoningen heeft derhalve alleen zin onder een niet al te restrictief grondbeleid. Bovendien wordt afschaffing van beleid dat een verdelingsfunctie heeft, gecompenseerd door lastenverlichting aan de onderkant.

Als gevolg van het hier voorgestelde beleid zullen er minder relatief grote en luxe koopwoningen worden gebouwd. De huurmarkt wordt transparant en kent (vrijwel) geen wachtlijsten meer. Bovendien heeft de huurder keuze uit een groot aantal woningen, met verschillende prijzen en kwaliteiten. Wel worden de woonlasten voor huurders hoger, maar dit wordt gecompenseerd door lastenverlichting 'aan de onderkant'. Op termijn leidt dit tot wonen in minder grote en mooie woningen. Gezien de trend naar betere woningen en kleinere huishoudens gaat het dan niet om een absolute afname, maar om 'minder meer'. Ook wordt de prijs van nieuwbouwwoningen (koop en huur) beperkt door lagere grondprijzen (door versoepeling van beperkingen op de grondmarkt). Dit kan tevens leiden tot ruimer bouwen (grotere kavels).

Door lagere belastingtarieven en afschaffing van de huurtoeslag wordt de prikkel om te werken en geld te verdienen versterkt. Hierdoor nemen productie en werkgelegenheid met enkele procenten toe. Bovendien wordt de arbeidsmarkt flexibeler door een grotere verhuismobiliteit, zowel bij kopers als bij huurders.

knellen (met name in de Randstad) lijkt versoepeling het meest gewenst. Het verdient aanbeveling om per locatie een maatschappelijke kosten-batenanalyse uit te voeren. Daarin worden de voordelen van meer bouwgrond (meer woningen) op één noemer gebracht met de nadelen (bijvoorbeeld het verlies aan open ruimte). ¹⁵

Bron: Hof, B., C. Koopmans en C. Teulings, Een nieuw fundament. Borging van het publieke belang op de woningmarkt, SEO Economisch Onderzoek, rapport nr. 899, Amsterdam.

Justin van der Bruggen is 23 jaar, bezig met het afronden van de Bachelorfase van de Vrije Studierichting.

“Ik geef het kabinet **Balkenende II** als totaal een **6.**”

Tekst: Melle Bijlsma

‘In 2003 heb ik PvdA gestemd. De PvdA had in 2002 behoorlijk op haar donder gehad: ze waren bijna gehalveerd. Terecht, want onder Kok en Melkert was de partij een autistische bestuurderspartij geworden. Ik heb in 2002 heel erg getwijfeld of ik op ze moest stemmen. Onder Bos is dat ten goede veranderd.

Toen kwam er het kabinet Balkenende II. Wat ik goed vond, was dat het kabinet het vroegpensioen en de VUT aangepakte met het oog op de vergrijzing. Maar het kabinet is er niet in geslaagd om echt resultaat te boeken. De vakbonden liepen tegen de voorstellen te hoop en er waren grote demonstraties. Het kabinet is toen door de knieën gegaan en er is een stroperig compromis uit gekomen.

Ook de decentralisatie van de bijstand van de rijksoverheid naar de gemeenten vond ik goed. De gemeenten doen nu veel meer moeite om mensen aan werk te helpen en dat werkt goed. Ook het aantal WAO'ers daalt. Het kabinet laat werkgevers nu twee jaar ziektegeld doorbetalen, voordat iemand de WAO in gaat. Ook de aangescherpte keuringseisen hebben meegeholpen.

Aan de andere kant zijn veel hervormingen op het bord van de zwakkeren in de samenleving terechtgekomen. De armoede en inkomensongelijkheid zijn onder dit kabinet toegenomen door de ontkoppeling van de uitkeringen. Ook daalt het aantal mensen in de sociale zekerheid, maar die melden zich niet op de arbeidsmarkt. Daar zitten ongetwijfeld mensen tussen die tussen wal en schip zijn beland. Het kabinet heeft verder een procyclisch budgetair beleid gevoerd. De overheid heeft eerst meer bezuinigd dan nodig om in het verkiezingsjaar Sinterklaas te spelen. De recessie duurde daardoor langer dan nodig: het zuur werd zuurder om het zoet zoeter te maken.

Ik geef het kabinet Balkenende II als

totaal een 6. Het heeft een begin gemaakt met haar hervormingen, maar is halverwege gestopt. Het kabinet voert nu een goed-nieuws show op. Tamelijk bizar, want de laatste vergrijzingstudie van het Centraal Planbureau laat zien dat er nog veel hervormd moet worden om Nederland toekomstbestendig te maken. Het kabinet heeft meevallers die tijdelijk zijn, zoals hogere gasbaten, volstromende WW-fondsen en de lage rentestand. Maar ze deelt nu wel structurele cadeautjes uit. Dat betekent dat er later dus weer gesneden zal moeten worden.

De vergrijzing is een groot probleem voor de komende jaren. In 2035 zijn er voor elke vijf werkenden twee ouderen. Dat leidt tot financieringsproblemen. De overheidsfinanciën zijn niet vergrijzingbestendig. De kosten voor de AOW zullen oplopen en de werkende Nederlanders zullen die moeten opbrengen. Maar ook bijvoorbeeld de zorg die overwegend door de jongeren wordt betaald. De vergrijzing plaatst een zware wissel op de solidariteit tussen generaties. De oplossingen zijn bijvoorbeeld het fiscaliseren van de AOW, hypotheekrenteaftrek beperken, langer doorwerken en vroege uittrekking voorkomen.

Het tweede grote probleem is de dreigende tweedeling op de arbeidsmarkt tussen hoog- en laaggeschoolden. Het aanbod van hoogopgeleiden neemt toe, maar de vraag nog sneller. Dat stuwt de lonen voor hoogopgeleiden op en vergroot de inkomensongelijkheid. Deze grotere loonverschillen geven aan dat het financieel rendement op onderwijs toeneemt. Er moet dus meer in onderwijs worden geïnvesteerd. Dat helpt ook om de lonen enigszins bij elkaar te houden. In het hoger onderwijs mogen studenten best meer meebetalen aan hun studie, via een sociaal leenstelsel. In het middelbaar en hoger onderwijs moet de schaalvergroting snel gestopt worden. De ROC's en HBO instellingen zijn grote moloch

geworden. Speciale aandacht moet er zijn voor het investeren in het onderwijs van zwakkere groepen, zoals migranten. In het basisonderwijs neemt de achterstand van deze groepen alleen maar toe ten opzichte van normale leerlingen. Als we straks niet een onderklasse in onze maatschappij willen hebben, moeten we nu veel investeren in deze groepen.

Een ander groot probleem voor de komende tijd is de tegenstelling tussen ‘insiders’ en ‘outsiders’ op de arbeidsmarkt en de huizenmarkt, in de sociale zekerheid, de pensioenen en andere collectieve regelingen. Grote groepen flex- en deeltijdwerkers kunnen geen huis kopen, profiteren niet van alle mooie regelingen in de sociale zekerheid en pensioenen, terwijl ze wel geconfronteerd worden met alle arbeidsmarkttrisco's en moeten meebetalen aan die voorzieningen.

En wie ik het liefst in het torentje heb? Liever Bos dan Balkenende. Ik hoop na de verkiezingen op een coalitie van PvdA, VVD en Groenlinks.’ **RE**

Naam: Bas Jacobs (33)

Opleiding: Economie, UvA

Functie en specialisme: Assistent Professor, UvA (specialisatie macro-economie en publieke economie)

Stemde vorige verkiezingen: PvdA

Hypotheekrenteaftrek ja/nee? Aanpassen

Onderbelichte thema's in verkiezingen?

Onderwijs, insider/outsider problematiek, milieu, internationale politiek

Bos/Balkenende? Bos

Stemt nu? Partij van de Arbeid

ADV BCG

De mooie kleur rood

In het kleurenspectrum is de kleur rood één van de meest opvallende. Het is de meest intense kleur die er is, en wordt daarom vaak gebruikt, aangehaald en zelfs bezongen door Nederlands nummer 1 zanger Marco Borsato.

De associatie die met rood gemaakt wordt is er één van een alarmerende kleur, zelfs de kleur van gevaar. Erg verwonderlijk is dat niet. Rood is de kleur van alarmlampjes. Wanneer op één of ander dashboard of scherm een rood led'tje oplicht, weet je dat er een probleem dreigt. Bij het lekker doorhalen in de auto of op de motor is rood de kleur die bereikt wordt bij een hoog toerental. Je past op, want van het rode gedeelte wil je wegblijven. Rood is de kleur van schaamte en van oudsher is rood ook de kleur waarin de duivel wordt afgebeeld. Rood is de kleur van het Belgische voetbalelftal (lees: de rode duivels) en elke voetballiefhebber weet dat daar weinig positiefs over te melden valt. Maar ook in de taal zijn er dergelijke voorbeelden te vinden. Zo bestaat het gezegde 'rood haar en elzenhout', wat betekent dat hetgeen dat aan de orde is niet op goede grond is gebouwd, en representeert de uitdrukking 'een rode baard' dat iemand duivels van aard is. Maar toch, alle negatieve linken ten spijt, is rood eigenlijk wel een mooie kleur. Rood is de kleur van de liefde. Rode rozen spreken – hoewel niet origineel – altijd tot de verbeelding. Bij een heldere zonsondergang is de kleur rood aan de hemel te zien, en dat doet elke toeschouwer snakken naar de volgende dag met als beoogd hoogtepunt het weer mogen aanschouwen van de rode gloed.

Maar in deze dagen waarin de verkiezingen met rasse schreden naderen doet de kleur rood echter vooral denken aan links

georiënteerde partijen als de PvdA, SP en GroenLinks. Bij deze presenteer ik u dan ook de vraag: in hoeverre hebben deze partijen gelijk zichzelf te verbinden met de kleur rood?

Nadat er aan het begin van dit millennium een realiteitsbesef van heb-ik-jou-daar door de Nederlandse samenleving schoot met als gevolg de centrumrechtse Balkenende kabinetten, lijken de linkse partijen terrein te winnen als het gaat om de komende verkiezingen. Gaat het dan slecht met Nederland? Is er reden voor onvrede? Op beide vragen is het antwoord; integendeel. De economische groei is gestegen, voor 2007 zelfs geraamd op 3%. Ondernemerschap wordt gestimuleerd door met ingang van 2007 de vennootschapsbelasting te verlagen van 29,1 naar 25,5%. De werkloosheid is de afgelopen jaren gedaald, net als het aantal mensen in de WAO. Daarnaast is er ook nog eens een begrotingsoverschot gerealiseerd van 0,2%. Belastingverlaging staat met name

Harry Potter of Wouter “ik-draag-lekker-nooit-een-das-want-ik-ben-zo-gewoon” Bos?

door inspanning van de VVD op het programma. Nederland is gezond. Waarom een winnende formatie de halt toeroepen?

Hier denkt echter niet iedereen hetzelfde over. Zo roept Femke Halsema in elk tv-programma naar hartelust dat het kabinet de voorgaande minder economische tijden pessimistischer heeft gepresenteerd om nu uit te kunnen delen. Wat een onderschatting van het volk! Daarnaast moeten mensen die meer verdienen nog meer belasting gaan betalen. Waarom niet? Ze hebben tenslotte gewoon voor de lol lang doorgeleerd en hoeven daar ook zeker geen beloning voor te verwachten. Volgens de SP kent Nederland schrijnende armoede. Uiteraard zijn er mensen die financieel wat behoevender zijn dan anderen, maar volgens de SP woont er nog net niet in elke straat een gezin met het welvaartsniveau van een gemiddeld gezin uit Zaïre. Er moeten maxima gesteld worden aan salarissen in de (semi-)publieke sector: kan het nog Calvinistisch? Over het voortzetten van

het uitstekende financiële beleid dat Zalm en consorten de afgelopen jaren hebben neergezet, wordt met bijna geen woord gerept. En dan de PvdA. Wouter Bos wil dat “rijke” gepensioneerden met een aanvullend pensioen nu (meer) AOW-premie gaan betalen. Daarnaast wil hij zo snel mogelijk de hypotheekrenteaftrek beperken. Het CDA en de VVD erkennen het vergrijzingsprobleem maar willen de kosten van de vergrijzing opvangen door meer mensen te laten werken en een eventueel kleiner overblijvend gat te financieren met wat overblijft van de belastingopbrengsten. Het probleem aanpakken bij de bron dus. Maar de links georiënteerde Nederlandse politiek lijkt dat juist niet te kunnen: er lijken altijd mensen gestraft te moeten worden.

Al met al worden de verkiezingen zeer spannend. Welke politici gaan het redden? Harry Potter of Wouter “ik-draag-lekker-nooit-een-das-want-ik-ben-zo-gewoon” Bos? Mark “wie wil met mij ontbijten”

Rutte of de SP-tomaatjes van ome Jan? Misschien zal zelfs de frigide ogende Femke nog een rol van betekenis kunnen spelen. Als je het mij vraagt moet Nederland lekker doorgaan op de centrum-rechtse toer. Het legt ons geen windeieren en na het horen van de afgelopen troonrede en miljoenennota ben ik wel in de stemming om de komende 4 jaar met zijn zestienmiljoenen de polonaise te lopen. Hopelijk komt het zover. En ja, de kleur rood heeft al genoeg negatieve bijmaken. Met een linkse regering zouden dat er onnodig veel meer worden. De mooie kleur rood, bezongen door TMF-award coryfee Marco Borsato. Geen wonder dat hij zo boos werd toen de PvdA op het partijcongres aan de haal ging met zijn hitsingle “rood”. Ronduit bezoedeling. Hoe durven ze...

Damian Morgenstond is 23 jaar en ronde begin augustus de master Internationale Financiële economie af. Hij doet nu een tweede master beleid, communicatie en organisatie aan de VU.

ADV BDO

Op het moment dat wij dit schrijven bevinden we ons aan het einde van het eerste blok, wat voor ons als bestuur iets rustigere weken betekent. Iedereen is druk met het leren en maken van tentamens en voor ons is er de gelegenheid eens terug te kijken op dit eerste kwart van ons bestuursjaar. En we moeten zeggen: dat geeft een goed gevoel. Veel projecten zijn opgestart en commissies zijn druk bezig om grootse activiteiten neer te zetten later in dit collegejaar. De nieuwe website is online gekomen en er is een nieuwsbrief voor actieve leden geïntroduceerd. Houd onze website goed in de gaten of loop regelmatig langs, want komend jaar zullen er wederom verschillende activiteiten zijn die op de diverse studierichtingen aansluiten. Kijk bijvoorbeeld eens naar het RostraCongres of de ACD. In de afgelopen periode heeft ook een groot aantal activiteiten plaatsgevonden. Wij als bestuur kijken met trots en plezier op deze activiteiten terug. Hieronder enkele korte impressies.

Sefa Faculteitsweekend

In het weekend van 8 t/m 10 september zijn we weer met een grote groep eerstejaarsstudenten van de FEB vertrokken voor het Sefa Faculteitsweekend. We hebben wederom het Summercamp in Heino, vlakbij Zwolle, aangedaan en ook dit jaar is het weer echt een superweekend geweest! De weergoden waren ons zéér gunstig gezind, waardoor we alle activiteiten in een heerlijk zonnetje uit hebben kunnen voeren. Deze activiteiten waren onder andere vloten bouwen, BBQ, speurtocht, survivalbaan en een stand-up comedy night. Tevens was er op zaterdag een leuke en leerzame case van accountantskantoor KPMG over communicatie.

Een aantal deelnemers aan het Faculteitsweekend.

Z.G.A.N. commissie

Ook dit jaar heeft Sefa weer een echte Z.G.A.N. (Zo Goed Als Nieuw) commissie. Deze commissie bestaande uit dertien nieuwe eerstejaarsstudenten organiseert in kleine groepjes activiteiten/projecten voor de commissie, Sefa of de faculteit. Inmiddels hebben al een aantal activiteiten plaatsgevonden, zoals twee borrels, een pooltoernooi en een workshop cocktail shaken. Ook op dit moment is iedereen druk bezig met de komende activiteiten, zoals 1 dag accountant, een partynight en een spetterende nieuwjaarsactiviteit.

Een aantal Z.G.A.N.-ers.

Borrels

Komend collegejaar heeft Sefa elke derde

donderdag van de maand haar themaborrel. Deze borrel is toegankelijk voor iedereen die het leuk vindt. Zo zijn er maandelijks veel van de actieve Sefasten, die naar deze avond van ontspanning uitkijken, maar ook andere studenten die even de sfeer willen proeven of een gezellig avondje willen hebben komen altijd even langs en zijn van harte welkom. De septemberborrel stond in het teken van "after holiday". Tijdens deze borrel werd er uitgebreid gepraat over de mooie vakantie-ervaringen en tevens werden de foto's van het faculteitsweekend geprojecteerd. De oktoberborrel stond in het teken van "Italy". De Z.G.A.N. commissie had uitgebreid haar best gedaan om café "Krater" in Italiaanse kleuren te hullen en tevens werden er stukken pizza uitgedeeld. Tijdens deze avond werden ook de foto's van het internweekend in Valkenburg getoond. Deze zijn vanaf heden ook op www.sefa.nl te bezichtigen.

Accountancy Tour

In de maanden september en oktober vond drie weken lang de Accountancy Tour plaats. Dit evenement, dat Sefa samen met Aureus organiseert, biedt studenten

RostraCongres 2006 - 12 december

De Toekomst van Nederland

Kikkerland of Wereldnatie?

Key Factors:

- bekende sprekers uit bedrijfsleven, wetenschap én politiek
- schuif aan bij je favoriete bedrijf of NGO
- niet alleen interessante lezingen, maar ook ruimte voor debat!

Elk jaar organiseert Sefa het RostraCongres, dit jaar wordt het gehouden op 12 december 2006 in Felix Meritis en staat het in het teken van de Toekomst van Nederland: Kikkerland of Wereldnatie?

Tijdens het RostraCongres 2006 zal dit belangrijke en veelomvattende vraagstuk onder de loep worden genomen. Hierbij wordt natuurlijk de nadruk gelegd op de economische kant. Deskundige sprekers uit de politiek, wetenschap en het bedrijfsleven zullen hun visie op het onderwerp toelichten. Een greep uit de sprekers: Alexander Rinnooy Kan (voorzitter SER), Ad Scheepbouwer (CEO van KPN), Arnoud Boot (Hoogleraar corporate finance) en Alexander Pechtold (lijsttrekker D'66). Hoe zien zij de toekomst van Nederland? En welke aanbevelingen hebben zij om er voor te zorgen dat Nederland inderdaad een wereldnatie wordt, en geen kikkerland?

Het Rostra Congres 2006 wordt gehouden in een 'sit-down' opstelling. Je kunt aanschuiven bij bedrijven als Van Lanschot Bankiers of KPMG of organisaties zoals FNV, Economische Zaken en Cordaid. Door deze opzet zal het een interactieve dag zijn, waarbij je actief in discussie kan gaan. Ook biedt het de ultieme mogelijkheid om in contact te komen met interessante organisaties!

Voor meer informatie en natuurlijk om je in te schrijven:

www.toekomstvannederland.nl

de kans om bij vijf grote accountancykantoren en haar klanten te kijken. Je krijgt de kans om te ervaren wat het werk als accountant zoal inhoudt en wat het specifieke kantoor je te bieden heeft. De deelnemende bedrijven waren BDO, PricewaterhouseCoopers, KPMG, Deloitte en Ernst&Young. Zij namen ons onder andere mee naar Holland Casino, H&M en de Telegraaf. De aanmeldingen kwamen vrij snel binnen, met het gevolg dat er bij sommige kantoren zelfs geselecteerd moest worden. De organisatie, de studenten en de bedrijven kijken terug op een geslaagd evenement dat volgend jaar zeker terug zal keren.

Het Sefa Studentenhuis

Op 21 september was het dan zover. De tweede editie van 'Het Studentenhuis' werd georganiseerd door de Sefa feestcommissie. Vergeleken met de vorige keer waren er een aantal kleine veranderingen. De voornaamste waren de wijziging van de locatie (Odeon), prijs van de kaartjes en de DJ line-up. Uiteraard waren er ook dingen hetzelfde. Zo waren de banken, tv met videorecorder en de koelkasten weer aanwezig. Het was gezellig druk en op het

toppunt van de avond, rond half twee, waren er rond de 400 studenten die helemaal los gingen op de muziek van DJ Irwan. Sefa kijkt terug op een zeer geslaagd feest, wat waarschijnlijk in februari een vervolg krijgt. Houd de website in de gaten!

Intern Weekend

In het weekend van 13 t/m 15 oktober vond het eerste intern weekend van dit collegejaar plaats. Tijdens dit weekend werd er door veertig Sefa leden een paar dagen ontspannen en genoten. Dit weekend is van oudsher bestemd voor leden die

gedurende het afgelopen jaar bijgedragen hebben aan Sefa. Er werd onder andere genoten van een nachtspel, schatzoeken, een heerlijke BBQ, het Casino en de plaatselijke rodelbaan. Tevens werden alle actieve leden verrast met de enige echte Sefa sweater.

Foto's

Mocht je een nog betere idee willen krijgen van de activiteiten en ook de sfeer wat meer willen proeven, breng dan eens een bezoek aan de Sefa fotosite. Deze is te bereiken via www.sefa.nl.

Agenda

3 november 2006	Start verkoop bestelde boeken
13 november 2006	Start restverkoop boeken
XX November 2006	Stagedag
12 december 2006	RostraCongres: "De toekomst van Nederland"
18 december 2006	Start boeken bestellen Blok 3
17 januari 2007	Laatste dag boeken bestellen Blok 3
2 februari 2007	Start verkoop bestelde boeken
5 februari 2007	Start Blok III

“Balkenende is volgens mij wel **oprecht**, maar hij begrijpt niet zo heel veel.”

Tekst: Melle Bijlsma

‘In 2003 heb ik PvdA gestemd. Dat ga ik, denk ik, weer doen. Ik ben het met een aantal punten van de VVD ethisch oneens en hun economisch beleid vind ik onverstandig. Bij het CDA weet je nooit precies waar je voor stemt: ze zijn onvoorspelbaar. Op kleinere partijen stem ik niet, dan heb ik het idee dat ik mijn stem weggooi.

Het kabinet dat er na de verkiezingen van 2003 gekomen is, heeft het minder goed gedaan dan waarvoor ze krediet krijgen. Ze hebben macro-economisch slecht beleid gevoerd. De recessie heeft een jaar langer geduurd dan nodig was. In Duitsland en Amerika groeit de economie al langer. Dat het kabinet nu de opleving van de Nederlandse economie claimt, is mallotig. Balkenende is volgens mij wel oprecht, daar twijfel ik niet aan. Hij gelooft echt wat hij zegt, maar hij begrijpt niet zo heel veel. Hij is ook geen echte leider. Donner en Zalm hebben achter de schermen dit kabinet draaiende gehouden.

Ook het kabinet als geheel krijgt van mij een duidelijke onvoldoende. De bedoelingen zijn goed, maar dan stoppen ze met nadenken en doen ze de verkeerde dingen. Ze zijn niet competent, geloven erg in slogans en gaan niet in discussie. Debat over het beleid beschouwen ze als een persoonlijke aanval. Dat is jammer, want dan kom je niet tot de juiste keuzes.

Wel hebben ze de juiste prioriteiten gesteld. Er moest iets gebeuren aan de vergrijzingproblematiek en de zorg. Maar om de financiën van de overheid vergrijzingbestendig te maken heeft het kabinet de verkeerde dingen gedaan. Het vroeg afgeschaffen van de VUT was goed, maar die zou toch al uitgefaseerd worden. Bij de WAO zijn ook de verkeerde keuzes gemaakt. De uitkeringen van volledig ar-

beidsongeschikten worden verhoogd. Dat gun ik de arbeidsongeschikten van harte, maar het is onverstandig. Voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten is er een enorme administratieve rompslomp ontstaan. En de PEMBA is afgeschaft. Dat was juist een regeling die bedrijven beloofde die minder instroom in de WAO genereerden. Wel goed was de invoering van de Wet Werk en Bijstand, die de uitvoering van de bijstand bij de gemeenten legde.

En dan was er nog het immigratiecircus. Het kabinet praatte veel over normen en waarden, maar doet opeens erg makkelijk als het om niet-blanken gaat. Neem nou de voorgestelde maatregel van het kabinet waarbij Nederlanders met een dubbele nationaliteit die een zware straf opgelegd krijgen, ook hun Nederlandse nationaliteit kwijtraken. Er zit een racistisch onder-toontje in dat beleid, ik was best gechoqueerd dat het CDA het toeliet.

De komende jaren zijn de belangrijkste punten de kwaliteit van het onderwijs en de arbeidsparticipatie van ouderen. Bij het onderwijs heb ik het dan niet als eerst over het hoger onderwijs. Tweederde van de kinderen in Nederland zit in het VMBO-circuit. Daar is een schrikbarende schooluitval die ook nog eens etnisch gekleurd is. Balkenende II heeft de verkeerde diagnose gesteld. Ze dachten dat het probleem van het VMBO de aansluiting op de arbeidsmarkt was. Maar dat is niet zo: leerlingen die met een diploma van het MBO af komen, vinden wel een baan. Maar er zijn teveel kinderen die dat diploma niet halen. Vooral de taalvaardigheid van de instroom naar het MBO is problematisch. Op maatregelen om dat te verbeteren is juist weer bezuinigd.

Dan de arbeidsparticipatie van ouderen. In

de verkiezingsprogramma's wil iedereen de arbeidsparticipatie verhogen. Maar het verhogen van de arbeidsparticipatie onder de huidige spelregels lost het probleem niet op. Er moeten twee dingen gebeuren: de AOW moet gefiscaliseerd worden en de pensioengerechtigde leeftijd moet omhoog. De kosten van de gezondheidszorg zullen door de vergrijzing en technologische vooruitgang de komende jaren hard stijgen. Maar de extra levensjaren die we daardoor terugkrijgen, zijn bijna allemaal vrije tijd. Mensen zullen om die betere zorg te betalen ook langer moeten werken.

Het liefst zie ik na de verkiezingen een kabinet van PvdA en VVD. Paars III. Beiden willen ze de arbeidsparticipatie verhogen. De VVD wil iets meer straffen, de PvdA iets meer aanmoedigen. Dat zijn overbrugbare tegenstellingen. Bos kan dan premier worden. Of iemand anders: iedereen liever dan Balkenende.’ **RE**

Naam: Sweder van Wijnbergen (55)
Opleiding: Natuurkunde (Utrecht) en Econometrie, Rotterdam, Economie PhD MIT
Functie en specialisme: Hoogleraar Economie Universiteit van Amsterdam, specialisatie Internationale Economie en Public Finance
Stemde vorige verkiezingen: PvdA
Hypotheekrenteaftrek ja/nee? Eigen huis naar Box 3
Onderbelichte thema's in verkiezingen? Onderwijs en integratie
Bos/Balkenende? Bos
Stemt nu? Partij van de Arbeid

GEZOCHT!

Redacteuren Rostra

Heb jij affiniteit met schrijven? Heb je feiten en meningen die je onder de aandacht wilt brengen? Zou jij het leuk vinden om jouw geschriften te verspreiden onder bijna 3500 studenten, docenten en bedrijven? Dan is schrijven voor de Rostra Economica misschien wat voor jou!

**Neem voor meer informatie contact op met Ralf Welkers, Robert Kusters of Sefa!
Bel Sefa: 020 5254024 of e-mail: rostra@gmail.com**

Vooraanstaand natuurkundige en hoeder van het onderwijs:

Robbert Dijkgraaf

Tekst: Dennis Schoenmakers

Robbert Dijkgraaf is mathematisch fysicus en houdt zich bezig met onderzoek naar de snaartheorie. Hij werd door Harvard aangenomen als hoogleraar, maar verkoos in Nederland te blijven. De Universiteit van Amsterdam benoemde hem tot één van de zeven universiteitshoogleraren, wat hem meer vrijheid opleverde voor zijn onderzoek. Vorig jaar was Dijkgraaf te zien bij Zomergasten en in de media heeft hij zich meerdermalen kritisch uitgelaten over het onderwijsbeleid in Nederland. Rostra Economica zocht hem op in zijn nieuwe vertrek in het Maagdenhuis om hem te spreken over de aanstaande verkiezingen.

In de NRC luidde u in 2003 de noodklok over het onderwijs in Nederland. Hoe staat het er nu, vlak voor de verkiezingen, voor?

‘Er zijn nuances, maar wat onderwijs betreft is Nederland er beroerd aan toe. Als ik politicus was, zou ik onderwijs op nummer 1 zetten en de budgetten verdubbelen. Het is te gek voor woorden dat onderwijs het ondergeschoven kindje is. Terwijl een hoop maatschappelijke problemen voortkomen uit een falend onderwijsbeleid. Men zegt: de mentaliteit moet veranderen, de bedrijvigheid moet veranderen, het kennisniveau moet veranderen. Dat moet allemaal gebeuren in het onderwijs. Men moet zich realiseren dat daar iets drastisch moet veranderen. Als je naar het buitenland kijkt dan zie je dat we links én rechts worden ingehaald.’

Wat zijn de voornaamste punten van falen?

‘We zijn in Nederland vooral gericht op handhaving. We proberen vooral niet achteruit te gaan, terwijl onderwijsinspanningen in het buitenland exponentieel groeien. De laatste twintig jaar zijn de uitgaven per student gehalveerd. Het onderwijs is misschien wat efficiënter geworden, maar daar staat tegenover dat de wereld veel ingewikkelder is geworden en de competitie uit het buitenland groter is dan ooit. Ik had verwacht dat we het bedrag hadden verdubbeld en niet gehalveerd.

Wat een aantal aspecten betreft bevindt Nederland zich onder aan de ladder. Als je

kijkt naar de cijfers voor bèta en techniek dan scoren we heel slecht. Vorig jaar, bijvoorbeeld, werden de nieuwe OESO-cijfers gepresenteerd. Bij ieder grafiekje bungelde aan de onderkant een neerwaarts bruin lijntje dat Nederland voorstelde. Die conferentie werd bij wijze van een soort ramptoerisme hier in Nederland gehouden, om te kijken hoe slecht het kan.’

Hoe zouden we dat probleem kunnen aanpakken?

‘Ten eerste moeten we op een andere manier tegen onderwijs aankijken. Al op jonge leeftijd moet je bij een kind kijken waar de kwaliteiten zich bevinden en hoe we die kunnen ontwikkelen. Er vindt een ontzettende kapitaalvernietiging plaats in Nederland: kinderen en jongeren weten vaak niet eens van zichzelf waarin ze goed zijn, die ontwikkelen het talent niet. In plaats van mensen te straffen als ze ergens niet goed in zijn, denk ik dat je mensen beter kan stimuleren hun talenten te ontplooien.

Het ontwikkelen van individuele talenten is heel belangrijk. Het grappige is dat we dat op latere leeftijd wél doen. Als mensen eenmaal een baan hebben, gaan ze allerlei persoonlijke ontwikkelingscur-

verder uit te splitsen. Nu is dat een grote vergaarbak.’

Wat vindt u dan van het Amerikaanse model? Iedereen gaat naar dezelfde highschool.

‘Dat zou een stap terug zijn. Het Amerikaanse model klinkt natuurlijk prachtig: Je gaat allemaal naar dezelfde school, maar in de praktijk is het natuurlijk flauwekul. Ten eerste zijn heel veel scholen privé-scholen. En de kwaliteit van de public schools hangt heel erg af van de wijk waarin je woont. Als je in een dure wijk woont, ga je naar een public school die eigenlijk een soort gymnasium is. Het idee dat die allemaal hetzelfde zijn, is een illusie. Dat hebben we hier niet nodig. Alle ontwikkelen richting het Amerikaanse model ervaar ik als negatief.’

Wat stemt u eigenlijk?

‘Ehm...’ (stiltte). ‘Ik heb heel verschillend gestemd in het verleden en eerlijk gezegd weet ik nog niet precies wat ik dit jaar ga doen. Qua sommige aspecten ben ik erg conservatief en in andere dingen vind ik solidariteit heel belangrijk. Maar, de PvdA, als socialistische partij, heeft een heel slechte track record voor onderwijs. Men heeft bijvoorbeeld de grootschaligheid bevorderd. Ze dachten: “Laten wij nou vanuit

“Er is ook helemaal geen sympathie voor studenten. Dat is het kleine percentage uitvreter dat heel de ochtend op bed ligt.”

sussen doen. Dan gaan ze zich verdiepen. Waarom dan? Waarom niet als je 18 bent?’

Heeft het ontwikkelen van talent misschien ook te maken met het gescheiden schooltype dat we in Nederland kennen?

‘Ik denk dat we op een verkeerde manier kijken naar het voorgezet onderwijs. Het is een soort theezakjesmodel: het VWO is het sterke spul, de verdunning is dan de HAVO en de verdunning van de verdunning - bijna een homeopathische verdunning - is het VMBO. Je moet meer karakter geven aan de verschillende onderwijsvormen. Er zijn dingen die mensen op het VMBO wel kunnen, waarmee ze op de HAVO of VWO veel meer moeite hebben. Ik denk dat het ook goed zou zijn om het VMBO wat

Den Haag even op papier de situatie regelen.” Deze ambtelijke benadering heeft tot verkeerde maatregelen geleid. Onderwijs is nu eenmaal iets wat gedaan wordt door een leraar die voor de klas staat en leerlingen die in de klas zitten. De leraar moet zich verantwoordelijk voelen voor de opleiding en moet daarom niet bevoogdend toegesproken worden, maar serieus genomen worden als professional. Dat is meer een soort liberaal gedachtegoed. Het ondernemerschap van de leraar.’

Dan zou u toch aan de rechterkant van het politieke spectrum uitkomen.

‘Ja, maar aan de rechterkant wordt dan ook vaak beweerd: “Dat kan wel op een koopje.” Gerrit Zalm is bijvoorbeeld ☹

nooit een vriend geweest van onderwijs. Het Ministerie van Financiën heeft onder zijn leiding vaak de rem gezet op onderwijsontwikkelingen.'

Dan zou u uitkomen bij D66.
(Licht heel hard)

Maar er is ook niet veel anders meer over...
'D66 heeft weliswaar alle goede woorden, maar de daden...'

En als u zou moeten kiezen tussen Bos en Balkenende?
(denkt even na) 'Dan moet ik toch zeggen dat ik dan voor Bos zou kiezen. Maar ik vind wel dat de politiek de problemen omzeilt. Wat politici doen is het publiek voeren met allerlei problemen, die er ongetwijfeld zijn, maar waardoor het publiek het idee krijgt dat het zich in een bedreigende omgeving bevindt. Men wordt bang gemaakt, waardoor men zich niet kan concentreren op de zaken die er echt toe doen.'

Wat zijn dan de problemen waar we omheen draaien?
'Behalve het onderwijs moeten we meer naar de toekomst kijken. Als daar in

naar de vergrijzing en de verjonging van landen om ons (Europa, DS) heen, dan kun je niet anders concluderen dat Europa een immigratiestroom nodig heeft. De kracht van China is dat ze kunnen beschikken over 800 miljoen goedkope arbeidskrachten uit het binnenland die ingezet kunnen worden voor de economische groei. Als we dan kijken naar de positie van Europa en Afrika, zouden we elkaar ontzettend goed kunnen helpen. Daarvoor moet je dan wel een bepaalde mate van economische immigratiestroom accepteren, het is beter daar niet te angstig over redeneren.'

Op 12 december vindt het Rostra Congres 2006 genaamd "De Toekomst van Nederland" plaats. Wat is volgens u de kracht van Nederland?

'We moeten als Nederland niet proberen de Verenigde Staten achterna te gaan. Op technologisch gebied worden wij bijvoorbeeld nooit een Silicon Valley. Op het punt van integratie van technologie en de wat meer zachtere vakken zoals sociologie en de creatieve wereld zie ik mogelijkheden voor Nederland. Verantwoordelijk ondernemen, zorgvuldig omgaan met het milieu, dat zijn dingen waar we in Neder-

dacht ik: "Waar heb ik dat nou eigenlijk voor gedaan?" Geen enkele vorm van beloning of iets dergelijks.'

En als je niet uitkijkt wordt je nog voor nerd uitgemaakt ook.

(lacht) 'Daar was ik toen al lang voorbij. Maar, dat is waar. Het is een soort Tour de France, waar helemaal geen finish is en ook geen gele trui. Waarom zou je die race dan rijden?'

Is dat een kwestie van cultuur?

'Ja, dat is cultuur. Ik denk dat in Nederland het maaiveld nog steeds leeft. We houden elkaar in de gaten en we houden elkaar tegen. De ongebreidelde eerzucht die je soms in het buitenland ziet, dat zie je hier niet. Niet dat ik vind dat wij dat nou ook per se moeten doen, maar het kan mensen wel sturen tot prestaties, die er anders niet zouden zijn. Afgelopen week werden de Nobelprijzen uitgereikt en alle Nobelprijzen gingen naar Amerikanen. Is dat toeval?'

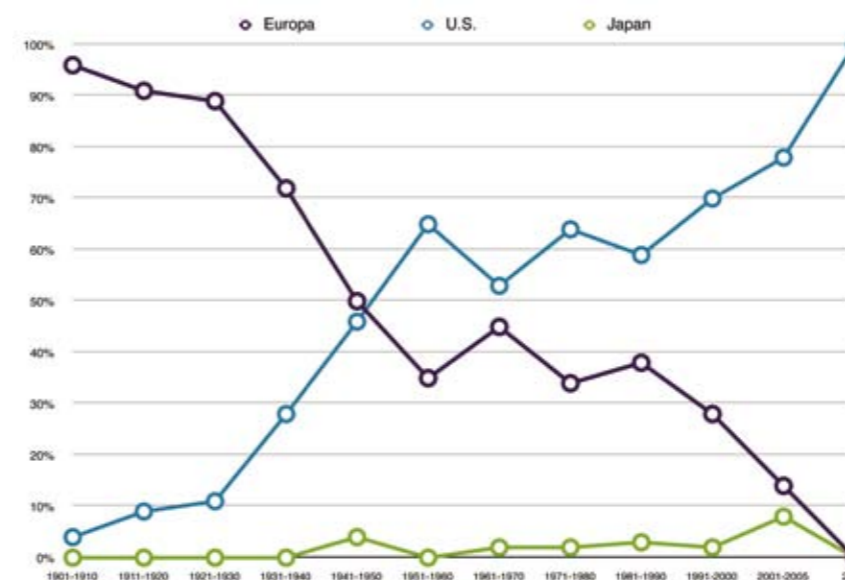
Komt dat dan toch niet een beetje door aanwezigheid van universiteiten als Harvard en Yale?

'Een aparte elite-universiteit is misschien niet haalbaar, maar ik ben een groot voorstander van differentiatie. Dat doen we in de rest van het leven ook. Dus, waarom niet bij opleiding en studie? Hoeveel beurzen met een grote naam kennen we in Nederland? Krijg je een stage als je heel erg goed je best doet? Word je uitgenodigd bij een prestigieus clubje als je slaagt? Je hoeft het wiel niet uit te vinden. In die zin is het leven vaak heel voorspelbaar. Mensen die de Nobelprijs krijgen zijn ook gestimuleerd en zijn ook geholpen. Wij proberen dat eigenlijk op een houtje-touwtje manier te doen. Ik denk dat we daar gewoon in falen.'

U heeft toch zelf ook een aanbieding gekregen van Harvard?

'Ik vond het vooral fascinerend om te zien hoe het proces werkte. Hoe benoemt je iemand? Sowieso doen ze er wel twee jaar over. Er worden brieven gevraagd waarin moet staan dat je in je eigen categorie de beste van de wereld bent en uiteindelijk moet je dan unaniem worden gekozen. Als een willekeurige collega vindt dat het geen goede keuze is, kan hij anoniem een brief sturen naar de decaan en dan gaat

Nobel Prizes in chemistry, physics, medicine or physiology

het niet door. Er wordt ook een tribunaal georganiseerd, waarbij mensen worden uitgenodigd die voor en tegen de kandidaat pleiten. Dat duurt dan een ochtend en tijdens de lunch neemt de president de beslissing. Dan denk ik: "Daar kunnen we een hoop van leren." Kijk eens hoe serieus ze dat nemen, hoe serieus naar collega's wordt geluisterd.

Ik ben dus niet ingegaan op die aanbieding, maar ik kom er nog wel vaak, op gastbasis. Er is iets wat daar in de lucht hangt, iets waar we in Nederland moeite mee zullen hebben om te creëren. Een absolute focus op waar je goed in bent. Het werkt verslavend. Je ziet het ook op de manier hoe de universiteit is ingericht: je wordt niet lastiggevalen met procedures, je moet gewoon doen waar je goed in bent. Ze nemen het voor 100 procent serieus, misschien wel voor 200 procent. Als je goed bent in college geven, moet je colleges geven. De administratie, dat kan iemand anders ook wel. Dat komt ook omdat er een prijskaartje aan hangt. Een collega van me bij Harvard, zei ooit voordat een college begon: "Allemaal goed opletten, want dit uur kost je 800 euro".'

U heeft ooit Spinoza en Descartes vergeleken met de pubers van de mensheid.

'Waar ik zelf heel slecht tegen kan is dat sommige mensen zeuren over de huidige

generatie. Ze lezen geen boeken en dergelijke. Dan denk ik altijd: wanneer piekte de mensheid dan? Dertig jaar geleden? Dat zou wel heel toevallig zijn.'

Mark Rutte pleit voor een leerrechtensysteem waarmee je nog maar 6,5 jaar recht hebt op een studie tegen het wettelijke collegegeldtarief. U bent ooit twee jaar gestopt met uw studie natuurkunde om aan het Rietveldacademie te gaan schilderen. Wat vindt u van deze plannen?

'Ik vind ook dat we niet bang moeten zijn over het afsluiten van leningen. Maar als student zou ik geen lening afsluiten voordat ik zeker weet dat het goed zit met de kwaliteit van het onderwijs. Een kwestie van gelijk oversteken. Ierland heeft bewezen dat het kan. Dat was altijd het land dat onderaan bungelde, maar dat is nu één van de leidende landen. Die kunnen onderzoekers aantrekken uit de Verenigde Staten en die hebben onderzoeksbudgetten waar ik en mijn Amerikaanse collega's alleen maar van kunnen dromen. Dus het is mogelijk om als klein land agressief op dit soort dingen in te zetten en dan ook te scoren.'

Differentiëren de Nederlandse universiteiten wel genoeg?

'Ik zag laatst een onderzoekje, waarin stond dat kwaliteit van wetenschappelijk onderzoek voor nul procent meetelt in de keuze van een universiteit. De belangrij-

ste factoren zijn reistijd en "of-het-er-gezellig-is". Je moet je ook realiseren dat de universiteiten afhankelijk zijn van de keuze van 16-jarige pubers. Die beslissen of ze het leuk vinden of gezellig. Maken ze de beste keuze? Is dit iets waar we de consument volledig in moeten vertrouwen?'

Als u nog op de stoel zou zitten van Paul van der Heijden (rector magnificus van de UvA, RE), wat zou u dan doen?

'We begonnen dit gesprek met de verdubbeling van het budget voor het onderwijs, dat kan Paul van der Heijden natuurlijk niet doen. Het probleem is dat er wordt neergekeken op universiteiten. Die verspillen het geld maar. Daarnaast is er ook helemaal geen sympathie voor studenten, dat is het kleine percentage uitvreeters dat heel de ochtend op bed ligt, terwijl de werkende mensen het land opbouwen. Maar die studenten zijn het talent van Nederland. Die moeten er voor zorgen dat dit land straks nog fijn is om in te wonen. Politici zijn niet op dat standpunt te brengen. Als ik Paul van der Heijden was zou ik dezelfde koers aanhouden en hopen op betere wind.'

Dennis Schoenmakers (25) is vijfdejaars student. Voor hij begon met zijn studies Accountancy and Control en Spaanse Taal & Cultuur aan UvA studeerde hij twee jaar aan het University College in Utrecht en bracht hij een half jaar door in Ecuador. Momenteel organiseert hij met zes anderen het SefaCongres dat in november 2006 zal plaatsvinden. Reacties naar: dennis.schoenmakers@student.uva.nl

Naam: Robbert Dijkgraaf (46)
Specialisme: Theoretische natuurkunde
Functie en specialisme: Universiteitshoogleraar, snaartheorie
Stemde vorige verkiezingen: Verschillend
Hypotheekrenteafrek ja/nee? "Ik vind het prima."
Onderbelichte thema's in verkiezingen: Onderwijs
Bos/Balkenende? Bos
Stemt nu? Weet het nog niet

"Competenties, kunstjes en kunstjes"

Tekst: Ralf Welkers

'Het is duidelijk dat Nederland de concurrentie met China qua productie niet aan kan, daarom zullen wij moeten kiezen voor kennis. Als je kiest voor kennis is investeren in onderwijs noodzakelijk, maar er moet een doel zijn! Op dit moment gaat een te groot deel van de investeringen op aan overhead.

Als we vinden dat kennis belangrijk is, betekent dit dat we anders moeten gaan denken over onderwijs. Op dit moment is selectie aan de poort niet mogelijk, hierdoor is de uitval bij de propedeuse enorm: hier mag namelijk wel worden geselecteerd. Er zijn in principe geen extra financiële middelen nodig, maar er moet worden gekeken naar wat het doel is van onderwijs en voor wie het is. In mijn ogen zou onderwijs maatwerk moeten zijn, dit houdt in dat niet iedereen een mastertitel zou moeten kunnen halen, zoals nu het geval is met de HBO bachelor. Hierdoor treedt masterinflatie op, als iedereen met een bachelordiploma een master moet kunnen halen, zal het niveau van de master onder druk staan.

In het lager onderwijs zijn financiële middelen wel van belang, groepsgrootte is een issue. Op de lagere scholen worden taalachterstanden niet ingelopen, en ook door de grote groepen bij het VMBO is het moeilijk om daar bij te sturen. Maatschappelijk gezien zijn dit de zorgenkinderen en hier is daarom geld nodig. Hoe dit moet gebeuren weet ik ook niet.

Ook het hoger middelbaar onderwijs dient aangepakt te worden. Het studiehuis moet worden teruggedraaid om de basisvaardigheden terug te brengen. De middelbare opleiding is nu zo breed dat het in de diepte fout gaat. Dit is een groot probleem. De nadruk ligt steeds meer op competenties, kunstjes en kunstjes, waarbij veel in groepjes gebeurt. Hierdoor kun je nooit weten of iedereen het begrepen heeft. Deze ontwikkeling lijkt vooral een kwestie van geld.

Nederland kan je bekijken als management vraagstuk of op een manier om een prettige maatschappij te maken door enkele zaken aan te pakken. Er is hier spanning tussen rechtvaardigheid en doelmatigheid.

Er is in ieder geval geen groeibusiness voor de agrarische sector. De EU landbouwsubsidies leiden ertoe dat we iets in stand houden waar geen toekomst in zit, terwijl in Afrika niet meer normaal efficiënt valt te produceren, omdat de subsidies hoger zijn dan de verkoopprijzen. We zullen moeten kijken waar Nederland een comparatief voordeel kan behalen, dit is op gebied van kennis en dienstverlening, niet op het gebied van logistiek en zware industrie. We moeten op zoek naar een ding waarmee we een blijvend concurrentievoordeel kunnen behalen. Dit voordeel kunnen we niet bereiken door lokaal te kijken.

Op het gebied van de verzorgingsstaat is er een hoop gebeurd. Er is ingrijpend geherstructureerd, zowel aan de funding van de pensioenen als aan de participatiegraad. Op dit moment zijn er twee dingen aan de hand. In de eerste plaats verandert ons denken over de verzorgingsstaat, niet alleen lusten maar ook lasten, daarnaast moet er iets gebeuren om te voorkomen dat een kwart van de mensen driekwart moet onderhouden. Daar zijn de schouders gewoon niet breed genoeg voor.

Ik denk dat een groot deel van de mensen wel begrijpt dat er iets verandert, maar hoe dat precies doorwerkt in de cijfers is hen onbekend. Dit betekent dat de keuzes nu over politiek gevoelige onderwerpen gaan (bejaardenbelasting), maar dat eigenlijk door het kabinet Balkenende ontzettend veel verschoven is, wat leidt tot een wezenlijk ander soort maatschappij dan wanneer deze meer PvdA gekleurd zou zijn. We moeten wat er gebeurt niet onderschatten: dat de meeste mensen het niet begrijpen. En ik denk dat er nog meer gaat komen, omdat het anders gewoon niet te financieren is. Overigens staan we er relatief goed voor vergeleken met buurlanden.

Wat weinig onder de aandacht komt, maar wat toch wezenlijk aan het veranderen is, is wat er binnen de financiële markten gebeurt. Er is een Mifid richtlijn vanuit de EU (Markets in Financial Instruments Directive), die beslist dat elke bank een beurs mag worden. Het hedge capital, de derivaten en het venture capital nemen toe. We kunnen niet meer denken in termen van een lokale Nederlandse economie

als het epicentrum van de wereld, we zijn onderdeel van een groter geheel. Financiële activiteiten verschuiven naar Londen, zodat wij een andere rol moeten spelen. De wetgeving wordt internationaal, binnen de Accountancy vooral IFRS. De vraag blijft echter nog of IFRS de oplossing is, aangezien dit veel regelgeving inhoudt. Daarnaast geeft Code Tabaksblat geeft aandeelhouders meer macht, maar dit blijkt door buitenlandse venture capitalist funds te worden gebruikt om te beslissen of bedrijven als Stork één geheel kunnen blijven.

Dit zijn wezenlijke veranderingen waar we wel een mening over kunnen hebben, maar waar de Nederlandse overheid slechts in beperkte mate invloed op kan hebben. Voor een deel is het overheidsregulering met goede bedoelingen die misschien niet noodzakelijk het gewenste effect hebben. Toch is de mogelijkheid om te reguleren niet verdwenen. Wat je nu bijvoorbeeld ziet is dat er een meersparen beleid wordt gevoerd voor de verslaggevingsregels: de grote bedrijven moeten voldoen aan internationale regels, terwijl het MKB meer onder lokaal beleid valt.' **RE**

Naam: Dr. Bart van Praag (35)

Opleiding: gestudeerd en gepromoveerd aan UvA, Accounting

Functie: Opleidingsdirecteur Master of Accountancy & Control

Stemde vorige verkiezingen: VVD

Hypotheekrente: Nee (afhankelijk van wat er daarna met vrijgevallen bedrag gebeurt), vooral niet doen, maar de overheid moet het teruggeven als extra koopkracht in de belastingtarieven. Het gaat fout als je dit geld in plaats van aftrek als overdrachtsinkomen gaat uitkeren. Het gaat goed als je zegt: "wij als overheid bepalen niet dat je van je inkomen een huis moet kopen". Geen preferentie toevoegen aan het inkopen van iemand.

Onderbelichte thema's: infrastructuur: daar gaat het fout. **Bos/Balkenende:** liever niet

Stemt nu: Rutte, met tegenzin

ADV DE NEDERLANDSE BANK

“Onderwijsuitgaven moeten meegroeien met de economie”

Tekst: Damian Morgenstond

‘Onderwijs als geheel wordt verwaarloosd, ik ben van mening dat politici ‘lip-service’ plegen. Iedereen vindt het zogezegd belangrijk, maar het komt er uiteindelijk op neer dat de onderwijsuitgaven als deel van het nationaal product in de afgelopen 25 jaar een dalende trend hebben vertoond. Zaken als het samenvoegen van (hoge)scholen en extra managementlagen bovenop hebben waarschijnlijk ook geen goed gedaan. Het feit dat men managers aanstelt als beheerders van het hele onderwijs vind ik een negatieve ontwikkeling, de feeling van zo iemand met het onderwijs is namelijk heel gering. Iets dat duidelijk is, is dat je als je mensen voor de klas wilt houden de salarissen moeten meegroeien met de economie. Mevrouw van der Hoeven (min. Onderwijs) merkte pas geleden op dat het feit dat de onderwijsuitgaven een steeds kleiner percentage vormen van een groter BBP beter is dan dat het een groter percentage van een kleiner BBP zou zijn. Wat zij niet begrijpt is dat al die onderwijsuitgaven – waaronder leraarsalarissen – moeten meegroeien met de economie. Zo niet dan wil niemand meer voor de klas. We zijn op een verkeerde manier zuinig met ons onderwijs. Het is niet alleen geld, maar er moet wel meer geld bij.

Daarnaast verwaarlozen wij disproportioneel het hoger onderwijs. Het hoger onderwijs is er in vergelijking met de rest van het onderwijs in de afgelopen jaren steeds bekaaid van afgekomen, hoewel het hoger onderwijs juist hetgeen moet zijn waarmee we onszelf vooruit stuwen. We hebben steeds meer concurrentie van

landen als India, China en andere zuidoost Aziatische landen. Onze kracht ligt niet bij het produceren van goedkope producten met veel arbeid, maar in het produceren van geavanceerde producten en kennis producten. Het hoger onderwijs is daar een essentiële motor in. Er zal meer geld die richting op moeten. Ook zullen universiteiten efficiënter moeten werken; het is een combinatie. Van der Hoeven zei ook nog dat zij Nobelprijzen wil zien. Dat wil ik ook, maar dat is een zinloze doelstelling. Dat gebeurt niet. Natuurlijk is het wel eens gebeurd – Jan Tinbergen als econoom bijvoorbeeld, en de laatste Nobelprijzen waren voor natuurkundigen – maar dat zijn incidenten. Dat zijn vaak ook nog eens mensen die een groot deel van hun leven in de VS hebben doorgebracht. Het zijn dan wel Nederlanders maar ze zijn het grootste deel van hun tijd internationaal actief geweest. Het gaat erom dat de kwaliteit van het onderwijs over de totale linie wordt verbeterd. Van uitschieters en briljante mensen heb je er altijd wel een paar, maar het gaat dus om het geheel. Is een universiteit in de breedte goed? Het gaat niet om 1 of 2 personen.

De pensioenkosten gaan door de vergrijzing omhoog. Maar ook de kosten voor de gezondheidszorg zullen hierdoor stijgen. Die toename is grofweg net zo groot als de toename van de AOW. In een recent SER rapport kwam mooi de afspraak naar voren dat de werkgevers (voorlopig) de hypotheekrenteaftrek behouden en dat de werknemers voorlopig de huidige pensioensleeftijd voor de werknemers op 65 jaar kunnen houden. Wat je ziet in landen om

ons heen – zoals Duitsland en Groot-Brittanie – is dat zij naar een hogere AOW leeftijd schuiven. Dus als politici zeggen dat de AOW leeftijd niet omhoog moet en dat de AOW betaalbaar blijft door fiscalisering, dan is dat flauwekul. Ik begrijp met het oog op de verkiezingstijd wel waarom ze het zeggen. Echter zal fiscalisering nooit genoeg opleveren om het probleem te bekostigen, de AOW leeftijd moet omhoog en die zal ook omhoog gaan.

Een probleem bij het verhogen van de AOW leeftijd van bijvoorbeeld 65 naar 67 is dat je dat niet in één keer kunt doen. Als je dat van vandaag op morgen doet dupeert je enorm veel mensen die net tegen hun pensioen aan zitten. Dus dat zou in stapjes moeten gebeuren, bijvoorbeeld elk jaar één maand. Bij een verhoging met 2 jaar ben je dan dus bijna 25 jaar bezig. Gegeven de noodzaak van een verhoging en gegeven dat het heel lang duurt, is het belangrijk op tijd te starten. Het vooruitschuiven van deze kwestie met (voorlopig) 4 jaar is naar mijn mening daarom een slechte kwestie.

Iemand die om een bepaalde reden niet kan werken en in de WAO terecht komt die moet je buiten schot laten. Aan de andere kant moeten mensen die kunnen werken dat ook doen. Het aantal mensen in de WAO is de afgelopen jaren sterk gedaald. Dat is een succes geweest en ik denk dat ze daarmee moeten doorgaan. De discussie om mensen onder de 25 geen bijstandsuitkering te geven lijkt me ook een goede zaak. Waarom zou iemand op zijn 24e al in de bijstand zitten? Dat is absurd! Op het moment dat je in de bijstand zit kom

je er niet of moeilijk meer uit. Als iemand van die leeftijd niet werkt moet diegene op school zitten en iets leren. Jonge mensen die gezond zijn – ook mensen van 30 – horen niet in de bijstand. Er zijn bijvoorbeeld veel alleenstaande moeders in de bijstand. Ik denk dat die tegemoet gekomen moeten worden in zaken als kinderopvang, maar die moeten ook gestimuleerd worden om te werken of scholing te volgen.

Eén van de kernpeilers van de economie is het onderwijs en dus kennistoename. Dat is de grootste factor achter economische groei. Tevens moeten we een open arbeidsmarkt beleid voeren. Nu heb je bijvoorbeeld de kwestie met de toelating van Oost-Europeanen. De regering wil alle sectoren gaan opengooien maar daar is uiteraard wel veel discussie over. Met het

oog op de komende krapte op de arbeidsmarkt – zeker in het midden- en kleinbedrijf – moeten we de grenzen opengooien om die mensen toe te laten. Die mensen komen hier erg graag werken en waarom zou je ze dan niet toelaten. Voor integratieproblemen ben ik niet bang. Oost-Europeanen hoeven niet veel stappen te ondernemen om te integreren. Het is ruwweg dezelfde cultuur. Daarnaast hebben we door de jaren heen beter met het probleem leren omgaan. Men is veeleisender richting de mensen die het land binnenkomen en dat mogen we ook doen. Daarmee geef je mensen ook de middelen om zichzelf hier te handhaven.

Over de gezondheidszorg maak ik mij enigszins zorgen. Er zijn zorgverzekeringsmaatschappijen die nu heel wat mensen moeten ontslaan omdat ze door

de prijzenslag begin dit jaar op het vlak van premies onder de kostprijs werken. De vraag is hoe dit landschap van verzekeraars zich zal ontwikkelen. Ik ben wat dit betreft echter slechts toeschouwer langs de zijlijn.’ **RE**

Naam: Roel Beetsma (39)
Opleiding: Econometrie aan de Universiteit van Tilburg. Tevens daar gepromoveerd.
Functie & Specialisatie: Hoogleraar macro-economie aan de UvA. Tevens verantwoordelijk voor het onderzoeksprogramma “The Transformation of Europe”. Dit is het onderzoeksprogramma in macro, internationale, monetaire en transitie economie. Specialiteit ligt op het vlak van fiscaal en monetair beleid.
Stemde vorige verkiezingen: Weet ik niet meer
Stemt nu: Daar ben ik nog niet over uit. Ik zal ergens in het midden uitkomen maar weet nog niet precies bij wie. Ik ben een van de weinige economen die politiek ongebonden is.
Hypotheekrente/af trek: Op een redelijk lange termijn denk ik dat de hypotheekrenteaftrek zal moeten worden afgeschaft. Het is een verstoring voor de economie. Maar ook zaken als de overdrachtsbelasting zullen dan moeten verdwijnen. Om inkappen van de huizenmarkt te voorkomen zal de hypotheekrente aftrek over een lange periode moeten worden afgeschaft.
Onderbelichte verkiezingsthema’s: Onderwijs, vergrijzing; dit thema is weggedefinieerd met een SER advies om de pensioengerechtigde leeftijd ongewijzigd te laten
Bos/Balkenende: Geen van beiden

Kijk op onderwijs:

Irene van den Broek

Tekst: Melle Bijlsma

Irene van den Broek (25) is voorzitter van de Landelijke StudentenVakbond (LSVb) en behartigt daarmee fulltime de belangen van Nederlandse studenten in het hoger onderwijs. In dit interview vertelt ze over haar voorzitterschap, de problemen en kansen voor het Nederlands hoger onderwijs en de constante lobby bij de politiek. "Dit kabinet heeft niet veel goeds betekend voor het hoger onderwijs." En: "Als ik kijk naar het onderwijs kan ik nog altijd niet anders concluderen dan dat het niet beter wordt, eerder slechter: grotere groepen en minder contacturen."

Sinds afgelopen juni ben je voorzitter van de LSVb. Hoe ben je daar terecht gekomen?

'Ik studeer in Utrecht en was daar een aantal jaar terug al voorzitter van de plaatselijke lidbond van de LSVb. Na dat voorzitterschap ben ik de studentenvakbond in de gaten blijven houden. Dit bestuursjaar leek me machtig interessant: er zijn verkiezingen, de leerrechten worden behandeld en er komt een nieuwe wet op het hoger onderwijs aan. Het leek me bijzonder om dat met de neus op de politiek mee te maken.

Daarnaast sprak het me aan dat de LSVb veel werk doet om studenten te helpen. Onderwijsinstellingen doen soms behoorlijk onbeschofte dingen met studenten. Onduidelijkheid lang laten bestaan en geen uitsluitel geven op belangrijke vragen, zodat een student vertraging in de studie oploopt. Genoeg redenen om me kandidaat te stellen dus en met succes, ik werd gekozen tot voorzitter.'

Hoe heb je je eerste maanden als voorzitter beleefd?

'Bijzonder. En hectisch. We waren een week officieel aangesteld als bestuur en toen viel het kabinet. Onze hele jaarplanning kon in de prullenbak. Alle politieke partijen gingen in sneltreinvaart aan de slag met hun verkiezingsprogramma. Wij moesten er direct bovenop zitten om invloed uit te oefenen. En nu de verkiezingen vervroegd zijn, maken we ook de formatie mee. Dat is een belangrijke periode, want tijdens de formatie wordt het onderwijsbeleid voor de komende vier jaar bepaald.'

Over politiek gesproken. Wat vind je van het onderwijsbeleid dat de afgelopen vier jaar is gevoerd?

'Ik ben daar niet heel positief over. Dit kabinet heeft niet veel goeds betekend voor het hoger onderwijs. De leerrechten lijken te worden ingevoerd en er wordt nog steeds bezuinigd op de werkvloer van het onderwijs. Docenten hebben

steeds minder tijd voor hun studenten. Dat is jammer, want vier jaar geleden was het credo nog 'onderwijs, onderwijs, onderwijs'. Daar is niets van terecht gekomen. Ook jammer is het dat D66 zichzelf vier jaar geleden als de onderwijspartij presenteerde, maar er geen minister of staatssecretaris van die partij op het Ministerie van Onderwijs terecht is gekomen. Als je de onderwijspartij wil zijn, moet je je ook bezighouden met het inhoudelijk beleid.'

Wat is de visie van de LSVb op het bestel van hoger onderwijs? Wat zijn de problemen en wat moet er gebeuren?

'De belangrijkste problemen zijn dat er niet genoeg uitdaging is voor studenten en dat ze onvoldoende worden begeleid. Er is in het hoger onderwijs veel uitval onder studenten. De hoge uitval op het VMBO is bekend, maar ook op het HBO vallen veel leerlingen uit. Vooral veel allochtone studenten. Met betere begeleiding kan je die uitval voorkomen. Met bindende studieadviezen en selectie aan de poort niet. Het bindend studieadvies wordt nu breed ingevoerd. Alle effecten en verantwoordelijkheid voor leerachterstand worden daarmee in de schoenen van de studenten geschoven. "Als je niet een bepaald aantal punten kan halen, hoor je hier niet thuis", is de redenering. Dat is te simpel. Waarom haalt een student niet alle punten? Een gedeelte van de uitvallers is ongetwijfeld niet geschikt voor de studie. Maar er zijn ook andere redenen waarom studenten uitvallen, zoals aanpassingsproblemen in het eerste jaar of persoonlijke omstandigheden. Met betere begeleiding voorkom je dat die studenten buiten de boot vallen.'

Zijn jullie niet wat soft voor 'zielige' studenten? Bij de meeste faculteiten hoef je maar de helft van de punten te halen voor een positief advies. Als je dat niet haalt, heb je dan wel iets te zoeken op de faculteit?

'De meeste studenten kunnen dat ook. Maar nu wordt bij de uitvallers te makkelijk gezegd: "Sorry, je hebt je punten niet gehaald". Kijk, studenten zullen niet tegen beter weten in blijven studeren. Het kost wel collegegeld en studiefinanciering, dus als ze het idee hebben dat de studie niets voor hen is, gaan ze zelf wel weg. Daar hoef je ze niet voor weg te sturen.'

Zijn er omstandigheden waarop je wel voor een bindend studieadvies zou zijn?

'Ja, in één geval: bij studies waarvoor een numerus fixus geldt. Dan is het wel zo eerlijk, want als je nu ingeloot wordt maar na drie weken afhaakt of weinig uitvoert, hou je wel een plekje bezet voor een andere student die heel graag had willen studeren, maar uitgeloot is.'

Laten we het over een andere maatregel hebben die rondzingt in de academische wereld: selectie aan de poort. Ben je voor- of tegenstander?

'Wij zijn tegenstander van selectie aan de poort. Een goede selectie gebeurt door goede voorlichting. Dan maken studenten de goede keuze over welke studie ze willen gaan doen. Daarnaast is er nog een ander probleem: er is geen goede selectiemethode. Bij de Universiteit Leiden hebben ze selectie

middelbaar onderwijs niet doorschuiven naar het hoger onderwijs.'

Jullie zijn studentenvakbond en behartigen dus de belangen van de studenten. Jullie moeten dus stevig lobbyen. Hoe gaat dat in z'n werk?

'We hebben vooral veel contact met leden van de Tweede Kamer. Vaak willen ze graag informatie, bijvoorbeeld voorafgaand aan debatten over het hoger onderwijs, of omdat ze gewoon willen weten wat er op het moment speelt. Of een lid van de Tweede Kamer krijgt een e-mail van een student met een klacht over het hoger onderwijs. Dan worden wij vaak gebeld om te verifiëren of het een probleem is en hoe groot het probleem precies is.

Naast het contact met de politiek hebben we ook goede perscontacten. De pers wil ook graag weten wat er precies speelt

"Met betere begeleiding voorkom je dat studenten buiten de boot vallen."

aan de poort geprobeerd, op basis van de eindexamencijfers van de toekomstige studenten. Het probleem was dat studenten met lage eindexamencijfers even goed bleken te presteren als studenten die hoge cijfers hadden gehaald op hun eindexamens.

We hebben eigenlijk al een goed selectiesysteem in Nederland. Een HAVO-diploma is het criterium om toegelaten te worden tot het HBO en als je het VWO met goed gevolg hebt afgelegd, word je toegelaten tot het Wetenschappelijk Onderwijs. Als dat criterium niet meer blijkt te voldoen, zit het probleem bij de vooropleidingen: de HAVO en het VWO. En daar zijn problemen, want we hebben allemaal gelezen hoe PABO-studenten niet eens het rekenniveau van groep acht van de basisschool weten te halen. De minister van Onderwijs, Maria van der Hoeven, wilde het wiskundig onderwijs op de middelbare school nog verder uitkleden. Gelukkig is dat niet gebeurd. We hoeven niet allemaal algebra-wonderen te worden, maar basiskennis is wel essentieel. Kortom, we moeten de problemen van het

in het hoger onderwijs. Of een reactie op uitspraken van de minister of andere politici.'

Er wordt veel geklaagd over het niveau van het niveau van het Nederlands hoger onderwijs. Toch staan we weer met 7 universiteiten in de top-100 van de wereld. Betekent dat eigenlijk niet dat we juist heel goed onderwijs leveren en dat ons systeem juist erg goed werkt?

'Ja, zeven keer, maar alle zeven in de onderste helft. De criteria van dat soort lijsten zijn vaak niet duidelijk. Vaak zitten er veel onderzoekscomponenten in, zoals citatie-indexen. Dat zegt niet per direct over de toestand van het onderwijs.'

Ik hoor wel eens over Engelse studenten die het hier fantastisch vinden. Ze zeggen: "Engelse studenten hebben schulden, Nederlandse studenten hebben rechten."

'In Nederland maken studenten tegenwoordig ook steeds meer schulden. Het kabinet heeft dat de afgelopen jaren ook behoorlijk aangemoedigd. Ik vind dat geen goede ontwikkeling. Trouwens, over de kwaliteit van het Nederlandse

onderwijs gesproken: in een interview niet al te lang terug zei minister Van der Hoeven dat Nederland het goed doet, want we zitten qua investeringen in onderwijs in de middenmoot van de Europese Unie. Wees daar maar eens trots op! Als je zegt dat je een kenniseconomie wil zijn, moet je wel investeren. Als ik kijk naar het onderwijs kan ik nog altijd niet anders

“We moeten de problemen van het middelbaar onderwijs niet doorschuiven naar het hoger onderwijs.”

concluderen dan dat het niet beter wordt, maar eerder slechter, met grotere groepen en minder contacturen.’

Het is weer verkiezingstijd. In vrijwel alle politieke programma's staat dat er meer geld moet komen voor onderwijs. Is dat reden voor tevredenheid?

‘Nou, niet direct, want dat stond er vier jaar geleden ook in. Het is maar de vraag wat er van terecht komt. En het gaat niet alleen om de hoeveelheid geld in totaal, maar ook de hoeveelheid geld per student. Want er komen steeds meer studenten. De uitgaven in onderwijs per student zijn 25 jaar op rij teruggelopen. Dus kortom: eerst zien, dan geloven. Maar ik ben blij dat ze die ambitie hebben.’

Wat vind je van de programma's van de politieke partijen?

‘De drie grote partijen hebben van ons een ‘gele kaart’ gekregen. De Partij van de Arbeid is heel vaag in haar programma en wil vooral allerlei experimenten in het hoger onderwijs ‘evalueren’. Dat kan dus alle kanten op. Er zitten geen concrete toezeggingen in het programma. De VVD wil sowieso niet veel investeren in het onderwijs, zij willen dat er meer geld bij komt uit de private sector. En het CDA had in de kleine lettertjes van haar programma gezet dat ze de financiering van de masterfase wilden afschaffen. Dat betekent een verviervoudiging van het collegegeld in de masterfase, die juist zo nuttig is voor studenten en de maatschappij. Daar kan je niet zo'n belachelijk hoog bedrag voor vragen. Gelukkig heeft het congres van het CDA die plannen rond de master geschrapt

uit het verkiezingsprogramma. De jongerenorganisatie van het CDA, de CDJA, heeft met onze medewerking een aantal moties ingediend en die allemaal zijn aangenomen. Daar zijn we dus succesvol geweest bij het beïnvloeden van het programma. Bij de Partij van de Arbeid is er weinig veranderd. Wat me zorgen baart is dat ze een beetje de kant van de

VVD op lijken te zijn gegaan. Wouter Bos spreekt veel mooie woorden over het beste uit mensen halen, maar in de praktijk zien we het nog niet terug in beleid. De kleinere partijen zoals de SP, GroenLinks en D66 willen allemaal fors investeren in onderwijs. Dat is positief.’

Wat is jullie stemadvies aan studenten?

‘Iedere student moet natuurlijk zijn of haar eigen keuze maken. Daarom hebben we vanaf volgende week een kieswijzer, speciaal voor studenten. Op www.stemonderwijs.nl staan 15 stellingen over het hoger onderwijs, studentenhuisvesting en de OV-jaarkaart. Echte onderwerpen voor studenten dus. Op basis van de antwoorden geeft de kieswijzer een advies.’

Nog even terug naar het onderwijs. Een ander voorstel dat de laatste tijd veel de ronde doet, is het sociaal leenstelsel. Studenten moeten daarin tijdens hun studie lenen voor de echte kosten van hun opleiding en dat later tegen gunstige voorwaarden terugbetalen. Hoe denken jullie over dat plan?

‘Van het sociaal leenstelsel circuleren volgens mij wel tien verschillende varianten, de één aanmerkelijk socialer dan de ander. Wat bovenal belangrijk is, is dat de toegankelijkheid van het hoger onderwijs gewaarborgd blijft. Veel groepen potentiële studenten in Nederland hebben leenangst. Vooral armere groepen en allochtonen. Hen wordt vaak van kleins af aan verteld: bouw geen schuld op. Die groepen wil je juist bij het hoger onderwijs betrekken, maar als ze een grote schuld dreigen te krijgen, gaan ze minder

studeren. De staatssecretaris maakt dan de vergelijking met een hypotheek nemen op een huis dat je koopt, maar dat is anders. Dat huis is van jou en is geld waard. Wat je opleiding later waard blijkt te zijn, moet je nog maar afwachten. Over het aflossen van een studieschuld wordt heel luchtig gedaan, maar in de praktijk valt het vies tegen. Je zit jarenlang met flinke aflossingen opgescheept.’

Zouden jullie ook niet te porren zijn voor een academicustax, waarbij iemand die gestudeerd heeft, tijdens zijn leven een hoger percentage belasting betaalt?

‘Van zo'n academicustax zouden we best een voorstander zijn. Als je je opleiding hebt genoten op kosten van de staat, mag je best wat terugbetalen. Maar wel naar rato van het inkomen dat je geniet. Dus niet aflossen als je weinig verdient. Je moet wel gewoon kunnen leven na je studie.’

Werkt dat niet uitretergedrag in de hand? Lang studeren, veel financiering krijgen, maar stiekem weten dat je dat niet terugbetaalt omdat je toch geen grote ambities hebt...

‘Dat studenten massaal weinig gaan verdienen, zie ik niet gebeuren. Ik denk niet dat je na je studie lui op de bank gaat zitten. Je studeert om daar later iets mee te doen. Dus voor uitretergedrag hoeven we denk ik niet zo bang te zijn.’

Dit is de verkiezingseditie van Rostra Economica, dus heb je nog een laatste oproep aan de politieke partijen?

‘Ten eerste: iedereen zegt dat de kenniseconomie belangrijk is, maar er wordt niet in geïnvesteerd. Dat moet veranderen. Ten tweede: er is een constante druk om sneller te gaan studeren. Ik weet niet of dat wenselijk is. Vier jaar is erg snel. De studietijd is voor studenten ook een ontplooiingstijd. Het is een goede tijd om extra dingen te doen, zoals vrijwilligerswerk of bestuurswerk. Studenten moeten natuurlijk niet allemaal alleen maar in de kroeg hangen, maar het is niet slecht om iets langer over je studie te doen. Daar moet de politiek ook maar eens over nadenken.’

Melle Bijlsma is derdejaar student Algemene Economie. Naast zijn studie is hij ook politiek actief als bestuurslid van D'66 Amsterdam.

Kijk op onderwijs:

Leerrechten (deel 2)

In de vorige editie van de Rostra Economica stond een artikel dat informatie gaf over leerrechten. Het stuk roept bij lezing meer vragen op dan dat het daadwerkelijk antwoorden geeft. Daarnaast was sommige informatie reeds gedateerd. Reden te meer om te zorgen dat de student alsnog de juiste voorlichting krijgt.

Momenteel zijn er twee wetsontwerpen in omloop met betrekking tot leerrechten. In de eerste plaats het wetsvoorstel dat de leerrechten mogelijk maakt en de financiële positie van de student regelt, bijvoorbeeld studiefinanciering en het bedrag van het collegegeld. In de tweede plaats komt er een “Spoedwet” die de kaders creëert waarbinnen de leerrechten worden ingevoerd. Voorstel 1 wordt momenteel behandeld in de Eerste Kamer, voorstel 2 zal 30 oktober in de Tweede Kamer worden doorgelicht waarna het naar de Eerste Kamer zal worden doorgezonden.

Als alle wetsontwerpen zonder veel vertraging worden aangenomen, dan krijgen wij per 1 september 2007 te maken met leer- en uitlooprechten. Alle studenten die op dat moment nog geen bachelor- respectievelijk mastergraad hebben behaald krijgen te maken met deze regeling. Je krijgt alle leer- en uitlooprechten die bij de betreffende opleiding horen. Het maakt niet uit hoeveel jaar je al ingeschreven staat. Zit je in het derde jaar van je Bacheloropleiding dan krijg je dus voor drie jaar aan leerrechten. Als je al een bachelorgraad hebt behaald en je volgt op dit moment een tweede bachelor waarmee je vóór 1 september 2006 bent begonnen, dan krijg je ook gewoon de volledige rechten.

Leerrechten krijg je voor de duur van je opleiding. Je krijgt ze per half jaar. Volg je een bacheloropleiding van drie jaar, dan krijg je dus 6 leerrechten. Als je meer tijd nodig hebt omdat je een bestuursfunctie vervult tijdens je studie, of je krijgt een tegenslag

te verduren, dan kun je je uitlooprecht inzetten. Dat is bij een 3-jarige bacheloropleiding één jaar. Leerrechten en uitlooprechten kennen belangrijke verschillen. Leerrechten kun je meenemen als je van opleiding wisselt, uitlooprechten niet. Daarnaast krijgt het bestuur alleen geld voor studenten die leerrechten inzetten. Bij uitlooprechten krijgt de instelling geen geld. Hier voelt de student echter niets van: de student betaalt enkel het reguliere collegegeld. Deze niet-bekostigingsmaatregel is een financiële prikkel zodat instellingen zo snel mogelijk studenten laten afstuderen.

Als je je uitlooprecht aangewend hebt gaat het jaar daarop waarschijnlijk het collegegeld omhoog. Je betaalt dan het gemaximeerde collegegeld, dat is ten hoogste tweemaal het normale collegegeld dat je betaalt tijdens de inzet van leer- en uitlooprechten. Er zijn universiteiten waar ze uit protest tegen het nieuwe systeem het gemaximeerde collegegeld één euro duurder maken dan het reguliere collegegeld, dit doen ze bijvoorbeeld in Groningen en waarschijnlijk zal Nijmegen volgen. Aan de UvA verwachten wij als Centrale Studentenraad deze discussie binnenkort te gaan voeren.

Het gemaximeerde collegegeld blijft bij een 3-jarige bachelor 2 jaar gelden, na de master geldt het één jaar. Aldus krijg je de volgende studieschema's:

Bachelor	jaar 1-3	leerrechten
	jaar 4	uitlooprechten
	jaar 5 en 6	gemaximeerd collegegeld
Master	jaar 7	instellingscollegegeld (waarschijnlijk c.a. 9000,-)
	jaar 1	leerrechten
	jaar 2	uitlooprechten
	jaar 3	gemaximeerd collegegeld
	jaar 4	instellingscollegegeld

De studiefinanciering zoals die nu is blijft vooralsnog ongewijzigd. Je krijgt dus in principe gedurende 4 jaar recht op

studiefinanciering. De leenregeling blijft ook vergelijkbaar. De terugbetalingstermijn wordt echter opgerekt van 15 naar 25 jaar. Bovendien wordt het mogelijk om een aflospauze in te lassen tijdens die termijn. Tegenover deze langere aflospauze komt wel te staan dat de rente met één procentpunt zal stijgen ten opzichte van de huidige regeling zoals die nu geldt. Er zal een collegegeldkrediet worden ingevoerd. Dit systeem moet een eventueel tekort van de student ondervangen. De overheid stimuleert het lenen van studenten. Dit collegegeldkrediet is daar één van de resultaten van.

Als de leerrechten en aanverwante spoedwet door de beide kamers geaccepteerd zullen worden ontstaan er vooral praktische problemen. Er moeten gigantische administratiesystemen worden ingevoerd. De IB-groep zal gebruik maken van het programma “studielink”. Het is onwaarschijnlijk dat dit programma bijtijds gereed is. Ook de universiteiten krijgen te maken met de invoering. Naar verwachting zal er een bureaucratische wanorde van het eerste uur ontstaan om alles gereed te krijgen. Dit zal naar verwachting veel problemen opleveren.

Het is de taak van de Studentenraad om deze ontwikkelingen te monitoren en te helpen om de invoering van leerrechten zo goed mogelijk te laten verlopen. De student mag onder geen voorwaarde hinder

of schadelijke gevolgen ondervinden van dit systeem. De Centrale Studentenraad zal jullie op de hoogte houden.

Arwen Josemans
Voorzitter Centrale Studentenraad
Masterstudent strafrecht

“Niemand durft echte keuzes te maken.”

Tekst: Robert Kusters

‘Het zijn de verkiezingen van de angst. Niemand durft echte keuzes te maken. Ik vind dat mensen het recht hebben om te weten wat partijen op de lange termijn willen. Je voorkomt dan een situatie, zoals met het pre-pensioen twee jaar geleden. Dat stond in geen enkel verkiezingsprogramma. Mijn rol als hoogleraar is om te helpen maatschappelijk draagvlak te creëren voor structurele maatregelen zodat mensen er niet door overvallen worden. Na de komende kabinetsperiode begint de vergrijzing. De PvdA heeft het dit jaar als eerste geprobeerd met haar voorstel tot fiscalisering van de AOW. Dat vond ik heel moedig van Bos. Ik sta daar volledig achter. Het CDA en de VVD durven weinig aan op dat gebied. Helaas is Wouter Bos onder druk op zijn schreden teruggekeerd. Hij betaalt nu wel de politieke prijs voor dit voorstel, terwijl hij van alle drie grote partijen nu het minste doet aan de vergrijzing. Naast fiscalisering van de AOW pleit ik voor het verhogen van de pensioenleeftijd. Wat mij betreft gebeurt dat vanaf 2016, wanneer het pre-pensioen uitgefaseerd is. Nederland is steeds meer gefocust op de dienstensector. Onderzoeken tonen aan dat mensen langer en gezonder leven. Deze twee factoren bieden kansen voor langer door werken. Je moet het alleen anders inrichten. Bedrijven zijn nog niet gewend om de talenten van ouderen te onderkennen, een verspilling van talent. Ouderen zijn qua productiviteit achtergebleven, terwijl hun salaris wel hoog is. We moeten daarom twee dingen doen. Allereerst moeten we werk voor ouderen leuk en aantrekkelijk maken. Mensen moeten hun vaardigheden bijhouden en bedrijven moeten in hen investeren. Vervolgens moeten ouderen ook een stapje op zij durven doen. Minder verantwoordelijkheden, zodat ze het langer vol kunnen houden. Dat betekent ook dat ouderen een lager salaris krijgen. Cultureel is dat helaas nu nog ‘not done’.

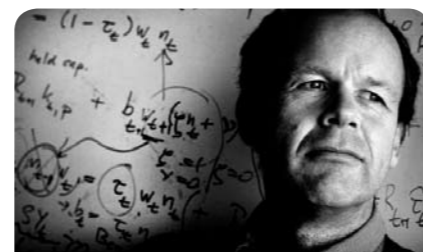
Er zijn twee duidelijk onderbelichte thema's in deze campagne: de woningmarkt en onderwijs. In het hoger onderwijs ben ik voor het profijtbeginsel, gecombineerd met een sociaal leenstelsel. Studenten gaan meer betalen voor een kwalitatief betere opleiding. Dat laatste is wel een voorwaarde. In het basis en middelbaar onderwijs moeten we leraren beter belonen. Ze moeten ook de vrijheid krijgen om te ondernemen op hun eigen school, hun

eigen lijnen uit kunnen zetten. Dan kiezen ook mensen met ambitie weer voor dit beroep. Leraren moeten de status krijgen die ze verdienen. In mijn visie is voorschoolse educatie ook erg belangrijk, met name voor allochtone kinderen. Die hebben vaak forse achterstanden in (taal)vaardigheden als ze op de basisschool aankomen. De eerste jaren zijn heel belangrijk voor een kind. Dan leren ze normen en waarden en doen ze veel zelfvertrouwen op. In het VMBO moet leren gecombineerd worden met werken. Een veel meer praktijkgerichte opleiding. Om de uitval van vele tienduizenden scholieren te voorkomen zou ik een andere leerplicht voorstellen. Nu loopt deze tot een kind achttien jaar is. Deze zou eigenlijk moeten gelden totdat iemand een bepaalde minimum startkwalificatie heeft.

De woningmarkt zit compleet vast. Dit komt voornamelijk door de huurmarkt. Deze moet verder geliberaliseerd worden. Nu zitten hoogopgeleiden met een hoog inkomen veel te lang in goedkope woningen. Daardoor is er geen doorstroming. De huren moeten omhoog. Hoge inkomens zijn dan eerder geneigd om door te verhuizen. De lage inkomens krijgen dan extra huurtoeslag. Verder geloof ik in privatisering van de sociale woningbouw. Dan bedoel ik het verkopen van sociale huurwoningen aan de huidige bewoners. Eigen woningbezit is heel belangrijk voor mensen. Een belangrijke reden vind ik het eigen vermogen dat mensen in hun eigen huis opbouwen voor de toekomst. Voor mij staat vast dat mensen in de toekomst hun eigen zorg gaan betalen. Een eigen huis zorgt voor het nodige vermogen om dit te kunnen betalen. Mensen kunnen dan als ze oud zijn hun huis gaan ‘opeten’ om de zorg te betalen. Daarom ben ik ook een voorstander van een aanpassing van de hypotheekrenteaftrek zodat mensen worden aangemoedigd eigen vermogen in hun huis op te bouwen door hun hypotheek af te lossen. Alleen starters die een dertigjarige hypotheek afsluiten en die ook lineair aflossen zouden hypotheekrenteaftrek mogen krijgen. Anders bouwen mensen geen vermogen op voor de toekomst. Ik vind het erg jammer dat het CDA niets wil doen met de hypotheekrenteaftrek. Nederland is wereldkampioen in het oppotten van financiële kapitalen in de vorm van aanvullende pensioenen. Op zich is dat goed, maar je moet daarnaast ook in-

vesteren in mensen zodat deze langer door kunnen werken. Anders komt straks al dat geld in een keer vrij en staan er te weinig mensen aan het bed in de zorg. De inflatie stijgt dan enorm en voor je het weet is al dat kapitaal weg.

Ik denk toch dat er een CDA/PvdA kabinet komt. De PvdA en CDA zullen in de strijd de partijen links en rechts leegzuigen en beiden op zo'n 50 zetels uitkomen. Ik vind het daarom dom van Rutte om de PvdA uit te sluiten voor een toekomstig kabinet. Het kabinet Balkenende was een verademing na Paars 2. Paars 1 was een heel goed kabinet. Dat kon dingen regelen die er anders nooit gekomen waren. Maar Paars 2 liet Nederland in verwarring achter. Ik denk dat dit kabinet in de toekomst na Lubbers 1 als het beste kabinet na de oorlog zal worden gezien. Balkenende vind ik een authentiek leider, maar geen Haags politicus met een groot ego. Maar hij is wel een staatsman, een vader des vaderlands. Hij heeft belangrijke wissels omgezet. Ik heb echter niets tegen Bos. Hij is net als Balkenende oprecht. Beiden willen Nederland sterk maken zodat we de solidariteit met zwakke groepen overeind houden. Tijdens de verkiezingen worden de verschillen uitvergroot. Hopelijk gaat het na 22 november over wat hen en dus ook ons als land bindt. De retoriek waarmee Verhagen op dit moment Bos aanpakt vind ik het CDA op zijn smalst. Ik wordt er een beetje misselijk van.’

Naam: Lans Bovenberg
Opleiding: Econometrie Erasmus universiteit, Ph.D economics, University of California, Berkeley
Functie: Hoogleraar algemene economie (Universiteit van Tilburg)
Stemde vorige verkiezingen: Het is algemeen bekend dat ik CDA'er ben. CDA.
Hypotheekrenteaftrek: Ja, maar gewijzigd
Onderbelichte thema's in verkiezingen: Woningmarkt, onderwijs
Bos of Balkenende: Voor Bos heb ik bewondering, maar ik ben fan van Balkenende. Balkenende dus.
Stemt nu: CDA

DE TOEKOMST VAN NEDERLAND

ROSTRA CONGRES - 12 DECEMBER 2006

AAN TAFEL MET PECHT TOLD?

WWW.TOEKOMSTVANNEDERLAND.NL

MELD JE NU AAN!

De PvdA-coryfee die een gevoelige klap uitdeelde aan Wouter Bos.

In (telefoon)gesprek met Marcel van Dam

Marcel van Dam (68) vergaarde naamsbekendheid als het links-politieke geweten van Nederland. Hij was jarenlang actief voor de Partij van de Arbeid en acht jaar lang op de zaterdagavond te bewonderen in het door hemzelf bedachte programma 'het Lagerhuis'. Inmiddels heeft Van Dam de politiek en de show-business grotendeels verlaten, maar hij was zo vriendelijk om Rostra Economica te woord te staan over zijn opvallende actie deze zomer en over de aanstaande verkiezingen. Op een gure herfstavond spraken we hem over de telefoon.

Waarom koos u ervoor om deze zomer tegen uw politiek leider Wouter Bos in te gaan?

'Ten eerste, hij is niet mijn baas, ik ben een onafhankelijke man. Ten tweede, ik vond het een heel slecht voorstel. Het is namelijk helemaal niet nodig om de AOW te fiscaliseren. Men stelt dat de AOW onbetaalbaar wordt, maar dat is helemaal niet waar. Volgens de cijfers van het Centraal Planbureau zullen ouderen in de toekomst de Nederlandse staat net zoveel geld in het laatje brengen als dat ze gaan kosten.'

Maar de partijleiding vond het niet leuk dat u met uw mening naar buiten kwam, toch?

'Die probeerden mijn verhaal te bagateliseren, net alsof ik mijn huiswerk niet goed gedaan zou hebben, maar dat had ik dus wel. Als de plannen van Wouter Bos doorgaan gaan ouderen er maar liefst 10 procent op achteruit.'

Wat mij ontzettend stoort is dat mensen al jarenlang bang worden gemaakt met verhalen over de vergrijzing. Dat zou allemaal maar geld kosten, terwijl de werkelijkheid een heel ander beeld laat zien. Het zijn niet de kosten die ons zorgen moeten baren, maar het gebrek aan personeel in de zorg. De raad voor wetenschappelijk onderzoek heeft onlangs berekend dat in de toekomst iedereen die de arbeidsmarkt betreedt de zorg in moet gaan om ouderen nog

een goede oude dag te kunnen bezorgen. Dáár zouden politici aandacht aan moeten besteden. Maar men probeert een slaatje uit de ouderen te slaan om zodoende hun plannen te kunnen betalen, zoals de gratis kinderopvang.'

Wat vindt u in het algemeen van de verkiezingscampagnes tot nu toe?

'Ik vind de campagnes buitengewoon oppervlakkig. Politici beginnen ook steeds meer op elkaar te lijken. Er wordt gestedeld over details en ik zie die koppen veel te vaak op de televisie bij allerlei spelletjes. Terwijl de echte problemen doodgezwegen worden.'

Welke problemen komen niet aan bod in de campagnes?

'Je hoort ze bijvoorbeeld helemaal niet over segregatie, terwijl dat toch echt een probleem is. Men moet zorgen voor een betere spreiding van allochtonen over de verschillende wijken in de steden. Dit kunnen woningbouwcorporaties bevorderen door goedkope woningen te verhuren in de autochtone wijken. Politici durven zich hier niet aan te wagen omdat ze bang zijn voor de kiezer. Mensen als Janmaat en Fortuyn richtten zich ook niet op de kiezers in de achterbuurten, maar op de kiezers uit de wijken rondom de achterstandswijken, want die zijn bang voor allochtonen in hun eigen wijk.'

Tekst: Dennis Schoenmakers

Vindt u Mark Rutte en Wouter Bos op elkaar lijken?

'Ja, die lijken erg op elkaar. De PvdA is ook erg opgeschoven naar rechts. Toen ik in de jaren '80 begon in de politiek had klein links (de partijen links van de PvdA, RE) nog maar 3 zetels. Tegenwoordig zijn dat er 28. Ik denk dat de kiezers zich heel erg gaan vervelen in de komende periode.'

Wie denkt u dat er gaat winnen?

'Ik weet het niet. Ik denk dat het fiftyfifty is voor Balkenende en Bos.'

Op wie gaat u stemmen?

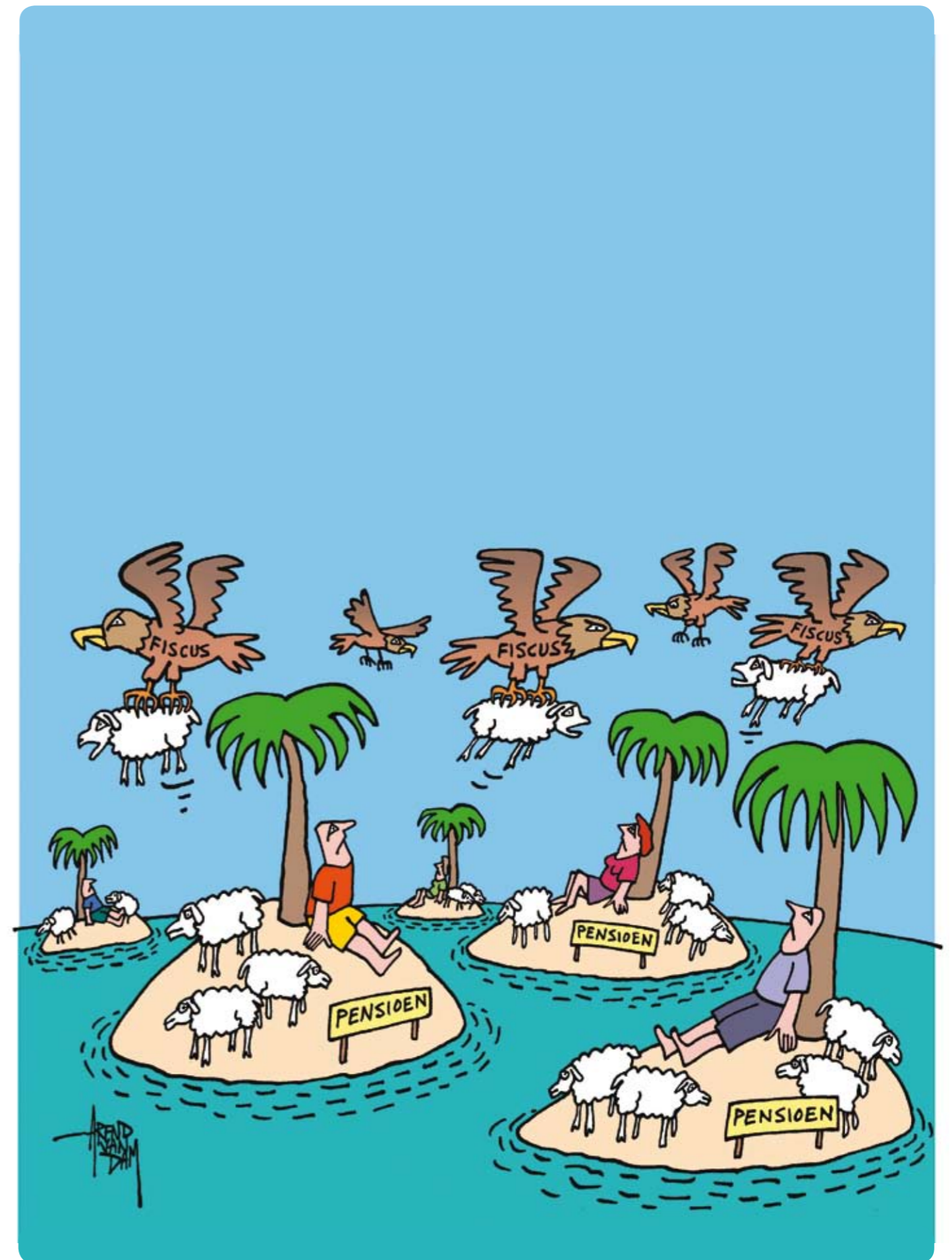
'Op de SP of de PvdA.'

Wat is uw hoop voor de toekomst van Nederland?

'Ik denk niet dat er een oplossing is. We leven steeds meer in een éénpartijstaat. We gaan de verkiezingen in met zeer uniforme verkiezingsprogramma's, die tijdens de formatie nog verder gladgestreken worden en in de uitvoering zal men helemaal geen verschil meer merken tussen de partijen. We worden bestuurd door technocraten.'

Dus er is geen hoop meer?

'Er is wat mis met de politieke beleving in Nederland. We moeten ons maar zien te behelpen. Helemaal gelukkig worden we toch nooit.' **RE**

Politici in de marge

Politici in de marge

Politici in de marge

In aanloop naar de verkiezingen zijn alle ogen gericht op de lijsttrekkers van de diverse partijen. Rostra Economica laat twee mensen aan het woord die aan de onderkant van de lijst staan. Hun parlementaire toekomst hangt niet alleen af van de uitslag van de partij, maar ook van het aantal uitgebrachte voorkeursstemmen.

Degi ter Haar nummer 15 op de lijst D'66

'Ik was altijd al politiek betrokken. Tijdens mijn studententijd in Leiden discussieerde ik urenlang met mijn vrienden over maatschappelijke onderwerpen. Dat was een select clubje, ik merkte dat voor veel studenten de wereld slecht reikte tot aan de Leidse singels. Maar ja, het waren ook de onbezorgde jaren negentig. Ik stemde toen al D66, maar was nog niet lid van deze partij.

Na mijn studie heb ik in Amsterdam het bedrijf PC Rider opgericht. Het verleent computersupport aan particulieren en bedrijven. In die hoedanigheid was ik op een dag voor een reparatie thuis bij Hans van Mierlo. We raakten in gesprek over de politiek en de samenleving en naar aanleiding daarvan besloot ik actief lid te worden van D66.

Dat gesprek was nog geen twee jaar geleden, het kan dus snel gaan. Ik werd penningmeester van de afdeling Amsterdam en vervolgens stelde ik mij verkiesbaar als lijsttrekker in stadsdeel De Baarsjes voor de verkiezingen van maart 2006. Tegen de trend in behaalden wij daar toen een goed resultaat, bijna 9% van de stemmen. Dat zou goed zijn voor zo'n 13 à 14 kamerzetels.

Nu heb ik mij ook verkiesbaar gesteld voor de Tweede Kamer. De D66-leden hebben mij op plaats 13 gezet. Ik wil op deze manier mijn partij steunen in zware tijden. Ik

zou het namelijk verschrikkelijk vinden als D66 zou verdwijnen. Door de polarisatie in onze samenleving kiezen steeds meer mensen links of rechts, Bos of Balkenende. D66 vaart echter een meer genuanceerde koers, namelijk in het midden. Wij zijn enerzijds sociaal, wij trekken veel geld uit voor milieu en zelfs van alle partijen het meest voor onderwijs. Anderzijds zijn wij liberaal, oftewel economisch realistisch. Wij zien in dat je voor het realiseren van een goed milieu en goed onderwijs allereerst geld nodig hebt. Daarom zijn wij voor een reëel economisch beleid. Wij zijn bijvoorbeeld de enige partij die pleit voor

doorwerken tot je 67e, omdat wij jongeren straks anders de pensioenen niet meer kunnen betalen.

Andere partijen durven dit soort boodschappen niet altijd eerlijk te brengen, omdat ze dat kiezers zou kosten. En waarom durft geen enkele grote partij nu over integratie te praten? Omdat hun achterban daar verschillend over denkt. Bijvoorbeeld bij de PvdA, wiens achterban bestaat uit onder meer allochtonen en oud Fortuyn-stemmers.

Hier zie je de handicap van grote partijen. Zij pleiten voor de belangen van een bepaalde achterban, bijvoorbeeld ondernemers, sociaal zwakkeren, ouderen of de milieubeweging. Zij durven niet tegen die belangen in te gaan, ook wanneer het goed zou zijn voor de maatschappij als geheel. D66 heeft niet zo 'n vaste groep mensen als achterban. Dat is soms een nadeel - zie de peilingen - maar ook een groot voordeel. Je kan als partij namelijk een onafhankelijke politiek voeren en het algemeen belang voorop stellen. De lastigheid van onze koers is dat een genuanceerd beleid moeilijker is over te brengen bij de burger. Op communicatief gebied moeten wij daarom nog veel sterker worden. Ik hoop hieraan bij te dragen.'

Degi ter Haar
Fractievoorzitter in stadsdeel de Baarsjes voor D66.

Niesco Dubbelboer nummer 45 op de lijst PvdA

'Vier jaar geleden stond ik op de mooie plek 29 op de lijst van de Partij van de Arbeid. Althans mooi? Vergis je niet: vier jaar geleden stonden we in de peilingen tot twee weken voor de verkiezingen op 24 zetels! Ik besloot toen om een fanatieke campagne te voeren om de voorkeursdrempel proberen te halen. Ik deed dat als Drents Kamerlid. Drenthe is de provincie waar ik geboren en getogen ben en waarvoor ik gevraagd was om Kamerlid te zijn. Het is nog niet zo eenvoudig om voldoende mensen op je te laten stemmen om de kiesdrempel te halen. In mijn visie moet elke politicus zijn eigen zetel verdienen. In Nederland is de spelregel dat je wanneer je als volksvertegenwoordiger een kwart van de kiesdeler haalt, recht hebt op een zetel in het Parlement. Even concreet: stel de PvdA haalt weer 42 zetels. Iedereen die lager staat (zoals ik op 45), maar wel de kwart kiesdeler heeft gehaald krijgt toch een zetel toegewezen. In Nederland worden er relatief weinig voorkeurstemmen uitgebracht. Je hebt er ongeveer zestienduizend nodig. Bij de vorige verkiezingen was er maar een die er op die manier inkwam: Hilbrand Nawijn van de LPE.

De afgelopen jaren ben ik veel in Drenthe geweest en heb voortdurend contact gezocht met mensen. Wekelijkse gesprekken in Assen, ministages bij bedrijven en

organisaties, veel beschikbaar zijn voor de lokale media. En natuurlijk het ouderwetse canvassen. Niet alleen in campagnetijd, maar elke maand op de markt staan, of huis aan huis om met mensen te praten over hun zorgen, wensen en ideeën. Uiterst leuk om te doen en ook belangrijk, omdat het voor mensen goed is om af en toe een politicus tegen het lijf te lopen waar je je grieven kwijt kunt. Mijn campagne ben ik begonnen met een 16.000 stemmentour, voornamelijk door Drenthe. Ik ben erg voor voorkeurstemmen. Een voorkeurstem is een mooi fenomeen. Het vergroot je invloed met de ene stem die

je hebt. Met je stem kies je de partij van je keuze (PvdA natuurlijk), de partijleider op nummer 1 (Bos dus) en de persoon van wie je vindt dat die ook in het team hoort te zitten (Dubbelboer vanzelfsprekend). Drie vliegen in één klap!

In ieder geval moet de kiezer meer invloed hebben in ons politieke systeem. Mijn portefeuille is bestuurlijke vernieuwing en de grootste klapper op dit gebied die ik op mijn conto heb staan is het referendum over de Europese Grondwet geweest. Met twee collega's heb ik het initiatief genomen om dit eerste nationale referendum mogelijk te maken.

Ik vind het referendum een logische ontwikkeling: het past in de moderne tijd om je mening over een specifiek onderwerp te geven. Je wordt om de haverklap geraadpleegd en hebt tal van keuzemogelijkheden, maar in de politiek kun je slechts een keer in de vier jaar stemmen. Dat volstaat niet. Maar ook politici die een eigen achterban weten te verwerven en daar verantwoording aan willen afleggen, horen in dat moderne beeld. Permanent op zoek naar draagvlak zijn voor eigen ideeën, maar tegelijkertijd open staan voor ideeën van buitenstaanders: dat is moderne politiek.'

Niesco Dubbelboer
Lid van de Tweede Kamer voor de Partij van de Arbeid.

“Het vergrijzingsprobleem wordt enorm omvangrijk.”

Tekst: Maaïke Oenes

‘Over het geheel genomen geef ik het beleid van Balkenende II een 7. Ik had geen bezwaar tegen het opnieuw aantreden van Balkenende, want in mijn overtuiging moet je ook afmaken waar je aan begonnen bent. Zij hebben impopulaire maatregelen durven nemen, Zo is bijvoorbeeld de VUT aangepakt om de oudere generatie niet op kosten van de jongeren thuis te laten zitten, maar ook de bijstand en de WAO is aangepakt. In discussie is nog het ontslagrecht. Je merkt dat hierdoor de werkloosheid is afgenomen en de economie is aangetrokken.

De vergrijzingsproblematiek hebben ze echter niet aangepakt. Dit probleem is veel te lang naar voren geschoven en valt eigenlijk al aan het kabinet van Kok te verwijten. Er zijn gewoon nooit echte uitspraken over gedaan. Nu nog steeds niet. Alleen Bos heeft een poging gedaan met de fiscalisering van AOW, een voorstel waar ik het overigens niet mee eens ben.

Het vergrijzingsprobleem wordt omvangrijk. Het aantal kinderen per huishouden neemt af en de gemiddelde leeftijd waarop

we doodgaan wordt steeds hoger. Het aantal roojarigen neemt hand over hand toe. Op basis van voorspellingen van het CPB heb ik uitgerekend dat in het jaar 2070, de helft van ons bruto nationaal product op gaat aan de gezondheidszorg, vooral veroorzaakt door ouderdomskwalen zoals dementie. In de Task Force ouderen en arbeid, waar ik zelf deel vanuit maakte, zijn we met meerdere beleidsoplossingen gekomen. Die zie ik in de verkiezingen weer voorbij komen. Ik vind belangrijk dat de pensioengerechtigde leeftijd van 65 jaar wordt afgeschaft. Via scholing, zowel bij- als na-, moet er voor worden gezorgd dat werknemers vanaf 62 jaar de arbeidsmarkt niet verlaten. Deze scholing werkt tevens erg effectief voor de productiviteit van de oudere werknemer. Het is dan ook raar dat men de fiscale maatregel voor bedrijven om de kosten van scholing te kunnen aftrekken, enkele jaren geleden heeft afgeschaft. Ook moeten er meer mogelijkheden komen om ouderen in deeltijd te laten werken, zoals dat in de VS en Japan gebeurt. Uit onderzoek is gebleken dat 42% van de 45 plussers in Nederland dat ook graag zou willen. Daarnaast kan men

ook denken aan leeftijdbewuste belastingen en bonussen (zoals in Australië) voor als men langer doorwerkt.

Wat de kwaliteit van het onderwijs betreft, scoort Nederland behoorlijk slecht. Dat we pas op de 64ste plek komen in de top 100 beste universiteiten vind ik veel te laag. Dit komt omdat er nooit een keuze wordt gemaakt over een aantal zaken. In de eerste plaats zijn we het nog steeds niet eens over selectie aan de poort, in de tweede plaats blijven we doekjes voor het bloeden verzinnen als het gaat om de financiering van onderwijs.. De afgelopen 20 jaar is er (te) veel bezuinigd in het hoger onderwijs, waardoor er aan kwaliteit is ingeleverd. Nederland wil een kennis-economie zijn, maar als je niet investeert in onderwijs gebeurt dat niet. Naar mijn idee moeten er twee dingen gebeuren om meer hoogopgeleiden te krijgen en internationaal mee te kunnen tellen. Ten eerste moeten de private bijdragen aan onderwijs omhoog en in sommige gevallen mogelijk worden. Er zijn mensen die meer willen betalen, dus dat moet ook kunnen. Daarnaast moeten de publieke uitgaven aan onderwijs

omhoog. Investeren in onderwijs, is investeren in de jeugd. Bovendien is het een investering die zichzelf terug verdient. Dat kunnen we van investeren in zorg niet zeggen.. Ook moeten de overheidsmiddelen beter verdeeld worden. Nu krijgt iedereen geld, ongeacht haar of zijn talent of financiële draagkracht. Als we het geld beter verdelen dan kunnen degenen die wel de capaciteiten en het talent hebben, maar geen geld, extra beurzen krijgen. Het is typisch Nederlands en ook Europees om altijd vanuit gelijkheidsoverwegingen in de onderkant te willen investeren.. Investeren in toptalent moet ook. Uiteraard is niet iedereen een kenniswerker. Met de concurrentie van de lage lonen landen moet er ook goed op de (bij)scholing van lager opgeleiden gelet worden, bijvoorbeeld door nu eens echt werk te maken van een leven lang leren..

Economisch gezien gaat het op dit moment beter met Nederland. Maar het is zo typisch dat er altijd maar op één peiler wordt ingezet. Een tijd geleden was het ‘Nederland Industrieland’, ‘Nederland, Distributieland’, nu wordt de nadruk weer gelegd op ‘Nederland,

Kennisland”. Er moet gediversifieerd worden, een boer zet ook niet alleen op graan in. We hebben goede havens in Rotterdam en Amsterdam, we hebben Schiphol, nog steeds landbouw en een sterke chemische industrie. In opkomst is de creatieve industrie. Daar moet in geïnvesteerd blijven worden. De hypotheekrenteaftrek moet wat mij betreft met rust gelaten worden. Woningbezit moet gestimuleerd blijven worden, al was het maar alleen voor de integratie en sociale cohesie in buurten.

Wat ik verder in het publieke debat nog mis, naast echte maatregelen voor de vergrijzing en het onderwijs, is Europa. Dat is geheel van de kaart verdwenen. Wat willen we ermee en wat doen we met Turkije? Je hoort ook niets over globalisering, de toenemende concurrentie en productiviteitsverhoging. Waar zitten onze kansen en bedreigingen? Wat is de agenda van de toekomst? Het lijkt wel of niemand echt duidelijke keuzes durft te maken. Geen enkele partij heeft naar mijn idee een verkiezingsbeleid dat echt op de toekomst is gericht. Erger nog deze verkiezingen gaan over niks!’

Naam: Prof. Dr. H. Maassen van den Brink
Opleiding: 1988 MA Social Psychology (cum laude), 1994 Ph.D. in Economics (cum laude), Onderwijs-economie Cornell en Stanford.
Huidige functie: Waarnemend Decaan en Hoogleraar Economie en Vice Decaan van de Amsterdam School of Economics
Stemde vorige verkiezingen: Mijn 17-jarige zoon heb ik uit pedagogische overwegingen voor mij laten stemmen (de eerste keer via een stemmachine), na veel debat werd dat GroenLinks.
Hypotheekrenteaftrek ja/nee? Niet aan komen
Onderbelichte thema's in verkiezingen: Meerdere, zoals rol van Europa en de Europa Unie, laten we Turkije toe of niet. De omvang van de begroting van Onderwijs ten opzichte van Zorg, en concrete maatregelen om de vergrijzing op te lossen.
Bos of Balkenende? Geen van beide, maar Balkenende is op dit moment dan de minst slechte keus.
Stemt nu? Ik ben zwevend, maar het zal uit strategische overwegingen 1 van de 3 grote partijen worden.

Calculerend gedrag en beroepsdeformatie: Indoctrineren economen ook hun kinderen?

Is het probleem van de huidige samenleving niet het probleem van de calculerende burger? Het devies "What is in it for me"? lijkt hoogtij te vieren. Iedereen als een soort individuele winst- en verliesrekening. Ik weet niet of dit vaker voorkomt dan vroeger, maar het zou goed kunnen. De maatschappij wordt steeds individualistischer en dat lijkt calculerend gedrag in de hand te werken.

Sommigen zien de economie-opleiding als een soort indoctrinatie die het calculerende in de mens aanwakkert. Dit is niet zo gek gedacht. De moderne economie gaat namelijk over prikkels en nog eens prikkels. De belangrijkste innovatie in het economisch denken over de laatset decennia was dan ook het onderkennen van belangentegenstellingen. De agency-theorie is hiervan het belangrijkste product. Hoe kan 'de principaal' ervoor zorgen dat 'de agent' niet zijn eigen belangen laat prefereren? Bijna elk vraagstuk, of het nu ligt in de arbeidseconomie (werkgever versus werknemer), financieringstheorie (aandeelhouder versus management) of public economics (de burger versus de volksvertegenwoordiger) kan gezien worden als een agency-vraagstuk. Dit is dan ook precies wat gebeurt in de moderne economie-beoefening.

Wat de economiestudent er aan overhoudt is een volledige deformatie en indoctrinatie: eigen belangen staan altijd voorop. Inderdaad blijkt uit Amerikaans onderzoek onder studenten, dat economie-studenten zich het meest calculerend gedragen. Nu kan het zo zijn dat juist calculerende studenten economie gaan studeren (dus men kan twijfelen aan de causaliteit, een favoriet onderwerp in het wetenschappelijk onderzoek), maar toch, de op het eigen belang sturende economische theorieën lijken het nastreven van eigen belang te bevorderen. Een soort self-fulfilling prophecy dus.

Ik moest hieraan denken toen ik het "einde van de lagere school boekje" (groep 8) van mijn dochter zag. Op de pagina waar ieder kind had opgeschreven wat die wilde worden stond bij mijn dochtertje dat ze econometrie wilde gaan studeren. Ik begreep niets van de keuze. Als mij iets niet te verwijten is, dan is het wel dat ik mij ooit positief heb uitgelaten over de econometrie-opleiding. Toen mijn dochtertje zei dat het haar wel interessant leek omdat het wiskunde met economie combineerde (ze had er dus ook nog over nagedacht...) heb ik haar nog vertwijfeld toegevoegd dat die wiskunde geen echte wiskunde is maar een methodenbrij waardoor de econometrist in spe niets meer van economie begrijpt. Maar u snapt wel dat het voor andere ouders nu ook duidelijk was dat economen hun eigen kinderen indoctrineren, die vervolgens dan ook economie (of econometrie) gaan studeren. Mijn enige hoop is dat dat Amerikaanse onderzoek misschien niet geldt voor econometristen. Dat zijn immers geen economen... ^{RE}

ADV PRICEWATERHOUSE COOPERS

ADV KPMG